

LOKALNI AKCIONI PLAN
Socijalne inkluzije raseljenih lica i povratnika
u
Općini Živinice

Živinice, Mart 2016. god.

UVOD

Lokalni akcioni plan socijalne inkluzije raseljenih lica i povratnika u Općinu Živinice, predstavlja planski dokument koji podrazumijeva proces donošenja Odluka o tome koje sve aktivnosti treba provesti u određenom vremenskom periodu kako bi unapredili i poboljšali položaj raseljenih lica povratnika. Proces izrade dokumenta je zasnovan na identifikovanju problema i potreba kao i načina angažovanja svih ključnih aktera u lokalnoj zajednici koji će učestvovati u planiranju i provođenju plana.

Kreiranje i sprovođenje lokalnog akcionog plana socijalne inkluzije raseljenih lica i povratnika, tretira se kao dio šireg mehanizma smanjenja siromaštva i socijalne isključenosti osjetljivih društvenih grupa.

Proces izrade Lokalnog akcionog plana zasnovan je na realnim osnovama, raspoloživim resursima i potrebama veće uključenosti raseljenih lica i povratnika u društveno-ekonomski život zajednice. Lokalni akcioni plan sprovodi se u lokalnoj zajednici i uključuje sve važne lokalne aktere u procesu organizovane podrške raselejnim licima i povratnicima, te je prilagođen situaciji i potrebama u lokalnoj zajednici.

Za potrebe izrade Lokalnog akcionog plana korišćeni su sljedeći izvori: statistički podaci, podaci kojima raspolaže Lokalna uprava, podaci Privredne komore, Zavoda za zapošljavanje, Centra za socijalni rad, Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica BiH.

SOCIJALNA INKLUZIJA

Socijalna isključenost definisana je kao „proces koji osigurava onima u riziku od siromaštva, marginalizacije i drugih oblika uskraćenosti potrebne resurse za učešće u ekonomskom, socijalnom i kulturnom životu, kao i uslove za onaj standard života koji se smatra normalnim u društvu u kom žive“, prema definiciji Svjetske Banke.

Različiti su sastavni elementi socijalne isključenosti koji utiču jedan na drugi, stvarajući nesigurnost. Društvene institucije treba da pruže pojedincima i društvenim grupama koji su izloženi riziku od socijalne isključenosti mogućnosti za sticanje prilika i resursa koji su nužni za puno učešće u privrednom, društvenom i kulturnom životu, kao i za uživanje u životnom standardu i dobrobiti koji se smatraju normalnim u društvu u kojem žive. Time se osigurava njihovo značajnije učešće u procesu odlučivanja, što utiče na njihov život i pristup temeljnim pravima.

Socijalna isključenost je novi koncept u društvenim naukama, koji se, za razliku od nekih drugih sličnih termina usmjerava na nepovoljan odnos pojedinca prema društvenoj okolini. Socijalna isključenost se može sagledati kroz tri elementa:

- nezaposlenost (marginalizacija na tržištu rada);
- siromaštvo i
- socijalnu izolaciju

Socijalna inkluzija je proces koji omogućava da osobe i društvene grupe koje su u riziku od siromaštva i društvene isključenosti dobiju mogućnost i sredstva koja su neophodna za puno učešće u ekonomskom, pravno-političkom, društvenom i kulturnom životu, ali i dostizanju životnog standarda i blagostanja, koji se smatraju prihvatljivim u društvu u kojem žive. Socijalna inkluzija osigurava veće učešće građana u donošenju odluka, osigurava egzistenciju i socijalno blagostanje što utječe na njihove živote i ostvarivanje osnovnih prava i sloboda.

Siromaštvo, socijalna isključenost i socijalno uključivanje

Siromaštvo. Za ljude se kaže da žive u siromaštvu ako su njihova primanja i resursi u toj mjeri nedovoljni da ih sprečavaju u tome da imaju životni standard koji se smatra prihvatljivim u društvu u kojem žive. Zbog svog siromaštva oni mogu doživljavati raznovrsne nepovoljnosti, kao što su nezapošljenost, niska

primanja, slab standard stanovanja, neadekvatna zdravstvena zaštita i prepreke u obrazovanju, kulturi, sportu i rekreaciji. Oni su često marginalizovani i isključeni iz učešća u različitim aktivnostima (ekonomskim, kulturnim i društvenim) koje su norma za druge ljude; njihov pristup fundamentalnim ljudskim pravima može biti ograničen.

Socijalno isključivanje je širi termin od siromaštva, jer predstavlja proces gdje se određene grupe stavljaju na margine društva i sputavaju u potpunom učešću zbog svog siromaštva, ili nedovoljnog obrazovanja, životnih vještina, ili kao posljedica diskriminacije. Ovo ih udaljava od mogućnosti zapošljavanja, sticanja zarade i mogućnosti obrazovanja, kao i društvenih povezivanja i učešća u aktivnostima u zajednici. Imaju male mogućnosti pristupa moći i tijelima koja donose odluke, često su bez moći i u nemogućnosti da kontrolišu odluke koje utiču na njihov svakodnevni život. Socijalno isključene osobe imaju poteškoće da u potpunosti ili djelimično ispune svoje potencijale, kako bi obezbijedile dovoljnu zaradu i dobile određena dobra i usluge od suštinskog značaja za život.

Socijalno uključivanje je proces koji obezbjeđuje osobama u riziku od siromaštva i socijalnog isključivanja, da dostignu mogućnosti i resurse neophodne za potpuno učešće u ekonomskom, društvenom i kulturnom životu i da uživaju standarde života i blagostanje koje je norma u društvu u kojem žive. To podrazumijeva da imaju veće učešće u procesima donošenja odluka koje utiču na njihov život, te pristup fundamentalnim pravima.

PROBLEMATIKA

Dugogodišnje analize i istraživanja, ukazuju na niz problema, poteškoća i ograničenja koji onemogućavaju kvalitetnu i sveobuhvatnu socijalnu inkluziju. Problematika društveno marginaliziranih i isključenih osoba se odnosi na siromaštvo, nezaposlenost, diskriminaciju i stigmatizaciju, socijalnu nezaštićenost i nebrigu, nepoštivanje i neprihvatanje osnovnih ljudskih prava i sloboda.

METODOLOGIJA IZRADE LOKALNOG AKCIONOG PLANA

Izradi Lokalnog akcionog plana socijalne inkluzije raseljenih lica i povratnika Općine Živinice i uopšte učešća Općine u projektu socijalne i ekonomske inkluzije raseljenih lica, izbjeglica i povratnika prethodilo je iskazivanje interesa (prijava na konkurs MLJPI) ovih kategorija za trajnim rješenjem statusa. U međuvremenu je dopisom imenovan tim za izradu Lokalnog akcionog plana socijalne inkluzije raseljenih lica i povratnika broj 01/2-05-89-1979/15 od 22.10.2015. godine i dopunom 01/2-05-89-2085/15 od 29.10.2015. godine. Tim za izradu Lokalnog akcionog plana imao je zadatak da učestvuje u izradi dokumenta, sagleda sveukupnu situaciju vezanu za raseljena lica i povratnike, prikupi i analizira potrebne podatke, te učestvuje u radionicama organizovanim od strane CRS-a neophodnim za izradu dokumenta LAP-a. Ovaj TIM činili su predstavnici:

- Said Čerkezović, Služba za opću upravu i društvene djelatnosti;
- Avdan Džekić, Služba za boračko invalidsku zaštitu i raseljene osobe;
- Azra Hodžić, JU „Centar za socijalni rad“ Živinice.

Aktivnosti koje su preduzete u toku rada doprinijele su da se:

- obezbjede i prikupe potrebni podaci od različitih institucija koje su ključni akteri u ovom procesu;
- održe sastanci i razmijene informacije o određenim pitanjima i problemim iz različitih oblasti;
- definišu ciljevi, pravci djelovanja i ostvari saradnja sa različitim relevantnim lokalnim i republičkim institucijama;
- unaprijede sopstveni kapaciteti za planiranje;

- planira praćenje i ocjenjivanje uspješnosti primjene lokalnog akcionog plana;
- radi na pisanju konačne verzije dokumenta koje će biti predložena na usvajanje.

Osnovna nadležnost ove Radne grupe bila je izrada Lokalnog Akcionog Plana tj. određivanje prioriteta oblasti u okviru Plana čiju bi implementaciju trebalo preporučiti za finansiranje, što je obezbijeđeno kroz učešće članova/ica radne grupe na radionicama i sastancima kao i kroz konsultativni proces vođen od strane kancelarije CRS-a Sarajevo.

Zahvalnost učesnicima u procesu izrade LAP-a

Tim za izradu LAP socijalne inkluzije raseljenih lica i povratnika zahvaljuje se svim učesnicima uključenim u proces izrade Lokalnog akcionog plana: članovima Tima za izradu dokumenta, Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH, Službi za opću upravu i društvene djelatnosti i Službi za Boračko invalidsku zaštitu i raseljene osobe, JU „Centar za socijalni rad“ Živinice, Birou za zapošljavanje Živinice, kao i svim drugim licima, organima i ustanovama iz općine Živinice, koji su nesebično dali doprinos u izradi LAP-a.

Posebnu zahvalnost iskazujemo predstavnicima CRS Sarajevo.

SITUACIONA ANALIZA

Socijalna inkluzija je u svijetu tretirana kao kao broj jedan i jedan od glavnih prioriteta nadležnih državnih organa civilnog društva, kako bi se osigurala adekvatna zaštita, promocija i briga o društveno marginaliziranim skupinama. Da bi se uopće prišlo izradi ovakvog dokumenta ključna stvar jr postojanje zakonskog uporišta – regulative koja reguliše ovu oblast.

Zakonska regulativa

Prema pokazateljima iz istraživanja socijalna inkluzija treba biti jedan od glavnih prioriteta nadležnih državnih organa i organizacija civilnog društva, kako bi se osigurala adekvatna zaštita, promocija i briga o društveno marginaliziranim skupinama. U smislu zakonske i podzakonske regulative, neophodno je izvršiti određene izmjene i dopune, te je potrebno donošenje novih zakonskih propisa koji su zasnovani na međunarodno prihvaćenim standardima i katalogu osnovnih ljudskih prava i sloboda. Neophodno je jasno i sveobuhvatno utvrditi način, mehanizme i resurse za socijalnu inkluziju društveno marginaliziranih osoba.

Nepostojanje funkcionalnog sistema za uključivanje na tržište rada članova ciljne skupine bez zaposlenja doprinosi neangažovanosti ovih skupina u lokalnoj zajednici i umanjuje njihove mogućnosti za pristup raspoloživim resursima, te zbog toga je potrebno zagovarati drugačiji pristup i uspostavu funkcionalnog, sveobuhvatnog i jednako dostupnog sistema zapošljavanja.

Međunarodni pravni akti na kojima se bazira Lokalni plan akcije za društveno-ekonomsku i socijalnu uključenost su:

- Univerzalna deklaracija UN –a o pravima čovjeka (1948.god);
- Evropska socijalna povelja (potpisana 1961.god, a stupila na snagu 1965.god);
- Konvencija o pravima djeteta, usvojena od Generalne Skupštine UN (1989.god);
- Milenijumski razvojni ciljevi (2002.god);
- Međunarodna konvencija o pravima osoba sa invaliditetom, donijeta od strane Generalne Skupštine UN-a;
- UN Konvencija o zabrani svih oblika diskriminacije žena iz 1979. i Opcioni protokol uz ovu konvenciju;
- Evropska povelja o jednakosti muškaraca i žena u lokalnom životu (2006. god);
- Standardna pravila UN-a o izjednačavanju mogućnosti za osobe sa invaliditetom;
- Preporuka EU o koherentnoj politici za osobe sa invaliditetom.

Saradnja nadležnih državnih organa i drugih aktera

Neizostavan element u procesu socijalne inkluzije je saradnja velikog broja aktera kako nadležnih državnih organa tako i nevladinih organizacija, te je neophodno inicirati adekvatne i sveobuhvatne koordinacijske procese s jasnim načinom, okvirom i mehanizmom zajedničkog rada i djelovanja.

Izradom Lokalnih akcionih planova osiguraće se kvalitetna platforma zajedničkog rada, sa jasno definisanim pravima i obavezama, uspostavila bi se adekvatna i efikasna socijalna briga i zaštita, utvrdile jasne i primjenjive socijalne politike, osigurala zaštita i promocija osnovnih ljudskih prava i sloboda, te bi se uspostavio proces rješavanja cjelokupne problematike.

Institucionalni okvir – akteri ključni za razvoj socijalne inkluzije raseljenih lica i povratnika na nacionalnom nivou

a) Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH (MLJPI)

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH je značajan i nezaobilazan faktor u rješavanju ove vrste problematike. Nadležnosti Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH proizilaze iz Zakona o ministarstvima i drugim tijelima uprave Bosne i Hercegovine i između ostalog obuhvaćaju:

- praćenje i provedbu međunarodnih konvencija i drugih dokumenata iz oblasti ljudskih prava i temeljnih sloboda;
- promociju i zaštitu osobnih i zajedničkih ljudskih prava i sloboda;
- suradnju s Crvenim križem/krstom BiH i Međunarodnim komitetom Crvenoga križa/krsta i humanitarnim organizacijama;

U kategoriji raseljenih lica i povratnika nadležnosti MLJPI odnose se na:

- kreiranje i provedbu politike u BiH u oblasti povratka izbjeglica i raseljenih osoba u BiH, projekata rekonstrukcije i osiguranje drugih uvjeta za održiv povratak;
- usklađivanje, usmjeravanje i nadzor u okviru Komisije za izbjeglice i raseljene osobe, aktivnosti entiteta i drugih institucija u BiH odgovornih za provedbu politike u ovoj oblasti;
- saradnja s nevladinim sektorom iz nadležnosti Ministarstva;

Iz svega navedenog može se zaključiti da lokalna zajednica ima veliki interes za saradnju posebno u dijelu obezbeđivanja i finansijskih sredstava i implementaciju projekata za ovu populaciju.

b) Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica

Veoma je značajno uspostaviti saradnju sa Federalnim ministarstvom raseljenih osoba i izbjeglica koje se iz svoje nadležnosti između ostalog bavi:

- prikupljanje i obradu podataka o raseljenim osobama, izbjeglicama i povratnicima;
- stvaranjem uslova za povratak raseljenih osoba, izbjeglica i povratnika u njihova prijeratna mjesta stanovanja, uključujući obnovu, rekonstrukciju i izgradnju stambenih objekata;
- praćenje, podsticanje i pomaganje reintegracije povratnika u lokalnu zajednicu, zapošljavanje i stvaranje uslova za održiv povratak, uključujući rekonstrukciju, obnovu i izgradnju infrastrukturnih i drugih objekata;
- planiranje, praćenje, pomaganje ili koordiniranje aktivnosti obnove, rekonstrukcije i održivog povratka sa vladinim i nevladinim sektorima;
- evidentiranje ili registriranje nevladinih organizacija i nadzor nad istim koje se bave pitanjima pomoći raseljenim osobama i povratnicima;
- kao i druge poslove utvrđene zakonom.

Ono što je u ovom trenutku značajno, Ministarstvo vrši utvrđivanje i unapređenje politike iz oblasti: raseljenih osoba u BiH, povratnika, kao i prava izbjeglica u BiH, stambene politike, te prati njihova provođenje; priprema zakone, podzakonske akte i druge propise koji se odnose na izbjeglice, raseljene osobe i povratnike, prihvati i prava izbjeglica i stambenu politiku; učestvuje u pripremi prijedloga sporazuma i protokola iz oblasti izbjeglica, raseljenih osoba, povratnika i stambene politike; brine se o primjeni istih; saraduje sa domaćim i međunarodnim, vladinim i nevladinim organizacijama i institucijama i civilnim sektorom u oblasti djelokruga svoga rada; radi na pripremi strategija i programa; prati realiziranje procesa povratka i repatrijacije, procesa reintegracije i održivosti. Nadalje, obavlja stručnu koordinaciju aktivnosti sa nadležnim ministarstvima iz entiteta u vezi izbjeglica, raseljenih osoba i ostvarivanja njihovih statusnih i drugih prava, kao i stambene politike, priprema planove povratka u saradnji sa ostalim učesnicima uključenim u provođenje Aneksa 7.

c) Kantonalno ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak

Vlada Tuzlanskog kantona shodno budžetu kantona i prilivom sredstava, godišnje svojim propisom utvrđuje visinu i kriterije za raspolaganje sredstvima za:

- finansiranje projekata održivog povratka;
- finansiranje sanacije stambenih objekata povratnika i raseljenih lica;
- sanacija putnih komunikacija;
- subvencioniranje troškova električne energije domaćinstava smještenim u naseljima izgrađenim, rekonstruisanim ili prilagođenim za potrebe raseljenih lica i povratnika;
- subvencioniranje nabavke uglja za naselja izgrađena, rekonstruisana ili prilagođena za potrebe raseljenih lica i povratnika i najugroženije raseljene obitelji u individualnom smještaju;
- subvencioniranje smještaja po utvrđenim kriterijima;
- raseljene obitelji u individualnom smještaju koje imaju pravo subvencioniranja smještaja;
- troškove hitnih intervencija u naseljima izgrađenim, rekonstruisanim ili prilagođenim za potrebe raseljenih lica i povratnika po utvrđenim kriterijima;
- potrebe nužne prehrane, socijalne prilagodbe i psihološke podrške, zdravstvene zaštite i naobrazbe djece i mladeži.

Poglavlje 1: Opšti podaci o Opštini/Općini/Gradu

1.1 Geografija, Demografski podaci, Odnos urbanog i ruralnog stanovništva

Općina Živinice pripada Tuzlanskom kantonu i nalazi se u sjeveroistočnom dijelu Bosne i Hercegovine. Teritorija Općine Živinice je smještena u kotlini gornjeg toka rijeke Spreče, koja je okružena planinama: Konjuh, Bišina, Majeвица i Ozren sa površinom od 291 km²

Karta općine Živinice

Na području općine Živinice je prema rezultatima popisa iz 1991. godine živjelo 54.653 stanovnika. U predratnom periodu općina je, prema gustini naseljenosti, bila daleko iznad prosjeka Republike BiH. Tako je, prema popisu iz 1991. godine, prosječna gustina naseljenosti na području općine iznosila 188 stanovnika/km², (u BiH 85 stanovnika/km²). Na ovakvo kretanje stanovništva presudan uticaj su imali elementi prirodnog kretanja stanovništva (natalitet i mortalitet), odnosno njihova rezultanta – prirodni prirast stanovništva. Do početka rata na području općine događale su se značajne i nagle promjene u okviru demografske i socio-ekonomske strukture stanovništva.

U postratnom periodu broj stanovnika na području općine Živinice naglo raste. Danas na području općine Živinice, prema posljednjem popisu stanovništva iz 2013. godine, živi 61.201 (30.300M/30.901Ž). Priliv stanovništva u velikoj mjeri je doprinio povećanju gustine naseljenosti na tom području. Prosječna stopa rasta broja stanovnika za područje Živinica iznosi 3,59%, što je brže od rasta Kantona (2,27%).

1.2 Zapošljavanje na nivou općine

Privredni razvoj proizašao je iz prirodnog naslijeđa, odnosno postojanja odgovarajućih prirodnih resursa. Naime, osnovni prirodni resursi kojima raspolaže područje općine Živinice i na kojima je baziran njen dugogodišnji razvoj jesu poljoprivredno zemljište, ležišta uglja, šume, mineralne sirovine, itd. Drvna metaloprerađivačka industrija, i kasnije rudarstvo su tokom nove istorije nosioci razvoja i urbanizacije Živinica i cjelokupnog razvoja područja ove opštine. Ukupno je registrovano 315 privatnih preduzeća, a neka od značajnijih su: Alfe-mi, Se-Sarajka, HiH, Vega mix i Termo gas. Registrovano je 8 državnih preduzeća, a među kojima su od vodećih RMU Đurđavak i JZU Dom zdravlja Živinice. U 323 privatna i državna preduzeća ukupno je zaposleno 4.217 radnika.

1.2.1 Zaposlenost-godišnji prosjek

Zaposlenost na nivou općine Živinice u Birou za zapošljavanje Živinice prema Federalnoj statistici zaposlenosti BiH je u periodu mjeseca augusta 2015. godine za općinu Živinice iznosila, odnosno bilo je zaposleno ukupno **8.453 osobe**, što je **registrovano u porastu** zaposlenje za **398 više** zaposlenih osoba ili

4,9% u odnosu na prethodni period krajem 2014. godine, kada je na općini Živinice bilo **manje** zaposlenih, odnosno tada je bilo zaposleno **8.055 osoba**¹.

1.2.2 Zaposlenost po sektorima

Povećanje zaposlenosti navedenog u poglavlju 1.2.1. najčešće su bili u sektorima zapošljavanja i to: prerađivačka industrija, trgovina, javna uprava, obrazovanje, zdravstvo, saobraćaj, građevinarstvo i sl.¹

1.3 Nezaposlenost

Na tržištu rada Tuzlanskog kantona još uvijek nema vidljivih znakova oporavka od recesije. Smanjena je potražnja za radnom snagom i perspektive zapošljavanja u Bosni i Hercegovini, pa tako i u Tuzlanskom kantonu. S obzirom na smanjenje priliva stranih investicija u Bosnu i Hercegovinu u odnosu na region i prethodni period, te pad kreditnog rejtinga Bosne i Hercegovine, očekuje se da će posljedice krize na tržištu rada biti prisutne i u narednom periodu.

Tržište rada kao nerazdvojni element tržišne privrede, predstavlja područje gdje se susreću ponuda i potražnja radne snage, odnosno ponuda i potražnja rada. Kada se tržište rada posmatra sa aspekta broja zaposlenih/nezaposlenih na području općine Živinice prema podacima Zavoda za zapošljavanje, u općini Živinice u 2014. godini ukupan broj zaposlenih osoba je 8.087 (4.623M/3.464Ž) od čega je, prema procjeni SZI Komisije: 18 povratnika (12M/6Ž), 492 raseljena lica (291M/201Ž) i 87 zaposlenih iz manjinskih grupa naroda (Romi).

1.3.1 Ukupna nezaposlenost

Zaključno sa 30.11.2015. godine na evidenciji Biroa za zapošljavanje Živinice na njegovoj evidenciji nezaposlenih lica bilo je prijavljeno ukupno **13.859.lica**, od toga je **7.395 nezaposlenih žena**². Za sada nema podataka o rađenim analizama ukupno radnosposobnog stanovništva kao bi se prema broju stanovnika mogao izraziti procentualni odnos zaposlenih i nezaposlenih stanovnika u općini Živinice.

1.3.2 Nezaposlenost po spolu

Ukupan broj radno sposobnog nezaposlenog stanovništva je 14.469 osoba (6.991M/7.478Ž), od čega je, prema procjeni: 27 povratnika (7M/20Ž), 876 raseljenih lica (421M/455Ž) i 100 iz reda manjinskih grupa naroda (Romi) (54M/46Ž). Prema evidenciji Zavoda za zapošljavanje, **ukupan broj nezaposlenog stručnog kadra iz oblasti socijalne/ dječije zaštite i inkluzije je 352 (95M/257Ž) od čega je najviše nezaposlenih pedagoga – psihologa (37) i diplomiranih socijalnih radnika (24).**

Zaključno sa 30.11.2015. godine na evidenciji Biroa za zapošljavanje Živinice na njegovoj evidenciji nezaposlenih lica bilo je prijavljeno ukupno **13.859.lica**, od toga je **7.395 nezaposlenih žena**.³

1.3.3 Nezaposlenost prema stepenu stručne spreme

Prema podacima Biroa za zapošljavanje Živinice broj nezaposlenih lica po spolu i stepenu zanimanja zaključno sa 30.11.2015. godine je prikazan u tabeli.²

¹ Biro za zapošljavanje Živinice

² Biro za zapošljavanje Živinice

³ Biro za zapošljavanje Živinice

	Stepen stručnog obrazovanja								
	ukupno	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PK	NK
Ukupno (M+Ž) 2013. g	14.364	761	44	4.023	13	46	4.926	192	4.359
Ukupno (M+Ž) 2015. g	13.859	778	41	4.210	19	35	4.607	161	4.008
Žene 2015. g	7.395	500	25	2.534	11	1	1.838	72	2.414

1.3.4 Starosna i obrazovna struktura nezaposlenog stanovništva starijeg od 15 godina

U tabeli je dat zbirni pregled nezaposlnih osoba po godinama starosti: (od 15-40 godina) i stepenu obrazovanja za novembar 2015. godine.²

Godine starosti	Ukupno Žena	Stepen stručnog obrazovanja								
		Ukupno	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PK	NK
Od 15-18 god.	Ukupno	299	1	0	79	0	0	153	0	81
	Žena	150	0	0	44	0	0	53	0	53
Od 19-20 god.	Ukupno	1.065	1	0	658	7	0	316	0	83
	Žena	533	1	0	373	4	0	95	0	60
Od 20-24 god.	Ukupno	1.590	106	4	842	3	0	465	1	168
	Žena	839	80	3	438	2	0	190	0	125
Od 24-27 god.	Ukupno	1.401	260	4	555	2	1	419	2	145
	Žena	748	169	3	299	0	1	167	2	99
Od 28-30 god.	Ukupno	1.186	176	3	418	1	0	398	4	180
	Žena	711	116	2	265	0	0	200	4	120
Od 31-35 god.	Ukupno	1.711	139	10	454	1	0	619	7	483
	Žena	1.069	86	9	313	1	0	312	5	340
Od 36-40 god.	Ukupno	1.580	38	3	278	1	0	481	7	772
	Žena	909	20	2	182	1	0	207	5	492

1.3.5 Godine čekanja na zaposlenje

Biro za zapošljavanje trenutno nema podatka o godinama čekanja na zaposlenje nezaposlenih osoba evidentiranih na Birou za zapošljavanje općine Živinice.

Institucije na lokalnom nivou koje pružaju društvene, ekonomske i socijalne usluge raseljenim licima i povratnicima

1.4 Općina Živinice

Općinska administracija organizovana je u 8 službi za upravu i dvije stručne službe. U općinskim službama za upravu obavljaju se poslovi od značaja za lokalni ekonomski razvoj, društvene djelatnosti, budžet i finansije, boračko-invalidsku zaštitu i izbjegle i raselje osobe, inspekcijske poslove, geodetske poslove, prostorno planiranje i aktivnosti u oblasti komunalnih poslova i infrastrukture na području općine, kao i aktivnosti zaštite i spasavanja, te ostale poslove iz djelokruga rada i nadležnosti utvrđenih zakonskim propisima. U okviru svojih nadležnosti lokalna uprava za potrebe rješavanje problematike raseljenih lica i povratnika obezbjeđuje:

Sprovodi utvrđenu politiku i prati stanje u oblastima raseljenih lica i povratnika, inicira i učestvuje u izradi propisa, pomaže raseljenim osobama i povratnicima u ostvarivanju njihovih prava, sprovodi utvrđenu politiku, izvršava i obezbjeđuje izvršavanje zakona, drugih općih akata u oblasti raseljenih lica, stručni i ostali poslovi vezani za povratak i repatrijaciju raseljenih osoba i izbjeglica iz inozemstva i njihovo uključivanje u normalne tokove življenja, obezbjeđenje efikasnog funkcioniranja naselja za kolektivni smještaj raseljenih lica, Višća i Karaula, te 40 kuća holandske vlade, učestvuje u izradi i realizaciji projekata za provedbu Aneksa 7. Općeg okvirnog sporazuma u saradnji sa humanitarnim vladinim i nevladinim organizacijama, vodi i rješava u prvostepenom upravnom postupku po pitanju povrata napuštenih nekretnina u vlasništvu građana, pomaže raseljenim licima u ostvarivanju njihovih prava, vrši upravljanje i nadzor nad centrima za smještaj izbjeglih i raseljenih lica, putem saradnje sa resornim kantonalnim ministarstvom bezbjedjuje ogrjev ili novčanu naknadu za ogrjev u godišnjem iznosu od 252 KM po socijalno ugroženim porodicama iz reda raseljenih osoba smještenih u dva kolektivna centra, Višća i Karaula, participira u plaćanju troškova potrošnje vode 6 KM/osobi mjesečno, participira u plaćanju troškova odvoza smeća 6 KM/porodici mjesečno, putem saradnje sa NVO povremeno učestvuje u obezbjeđivanju i raspodjeli hrane, odjeće i obuće, učestvuje u organizacijama edukativnih kurseva, saraduje sa Domom zdravlja Živinice u vezi liječenja raseljenih osoba i povratnika, te učestvuje u organizaciji pružanja psihosocijalne i zdravstvene zaštite, putem organizacija „Snaga žene“, „Vive žene“, ZZIPO Tuzla, stipendiranje učenika, pravnu i stručnu pomoć, kao i niz drugih aktivnosti, koje doprinose boljim uslovima življenja raseljenih osoba i povratnika.

Služba za boračko invalidsku zaštitu i raseljene osobe vrši sledeće poslove vezane za populaciju raseljenih lica i povratnika:

- izvršava i osigurava izvršavanje zakona i drugih općih propisa u oblastima za koje je i osnovana;
- sprovodi utvrđenu politiku i prati stanje u oblastima za koje je osnovana;
- inicira i učestvuje u izradi propisa iz oblasti za koje je osnovana;
- daje stručna mišljenja na nacрте i prijedloge općinskih propisa iz oblasti BIZ-e;
- pomaže korisnicima BIZ-a i RO-a u ostvarivanju njihovih prava;
- sprovodi utvrđenu politiku, izvršava i obezbjeđuje izvršavanje zakona, drugih općih akata u oblasti raseljenih lica;
- stručni i ostali poslovi vezani za povratak i repatrijaciju raseljenih osoba i izbjeglica iz inozemstva i njihovo uključivanje u normalne tokove življenja;
- obezbjeđenje efikasnog funkcioniranja naselja za kolektivni smještaj raseljenih lica;

- učestvuje u izradi i realizaciji projekata za provedbu Aneksa 7. Općeg okvirnog sporazuma u saradnji sa humanitarnim vladinim i nevladinim organizacijama;
- vodi i rješava u prvostepenom upravnom postupku po pitanju povrata napuštenih nekretnina u vlasništvu građana;
- pomaže raseljenim licima u ostvarivanju njihovih prava;
- vrši upravljanje i nadzor nad centrima za smještaj izbjeglih i raseljenih lica;
- obavlja ostale poslove iz djelokruga rada i nadležnosti utvrđenih zakonskim propisima;
- obavlja i druge poslove iz nadležnosti službe i po nalogu općinskog načelnika.

1.4.1 JU Centar za socijalni rad ⁴

JU „Centar za socijalni rad“ Živinice kao Javna ustanova koja pruža usluge i priznaje prava socijalnog rada svim korisnicima pod istim uslovima i u skladu sa važećom legislativom iz oblasti socijalne zaštite, porodičnog zakonodavstva i drugih zakona. Za potrebe Kantonalnog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i povratak TK za raseljena lica smještena u izbjegličkim centrima se rade socijalne anamneze svake godine radi ostvarivanja prava na subvenciju utroška električne energije i nabavku ogreva za zimu. U svim drugim pravima i raseljena lica, i izbjeglice i povratnici ostvaruju sva prava kao i domicilno stanovništvo.

Služba za socijalni rad uspostavljena je 1978. godine, a JU CSR egzistira od 30.10.1995. godine i nosilac je aktivnosti na polju socijalne zaštite u općini Živinice. Centar pruže svoje usluge za ukupno 6.517 maloljetnih i punoljetnih korisnika socijalne zaštite. U sprovođenju djelatnosti socijalne zaštite i socijalnog rada, CSR vrši javna ovlaštenja kako slijedi:

- pruža prvu stručnu pomoć građanima;
- rješava u prvom stepenu o ostvarivanju prava utvrđenih Zakonom o socijalnoj zaštiti i odlukom Općinskog vijeća o uslovima i postupku za ostvarivanje prava na proširene oblike socijalne pomoći u općini Živinice;
- rješava u prvom stepenu o ostvarivanju prava iz oblasti dječije zaštite;
- rješava u prvom stepenu o ostvarivanju prava iz oblasti porodično-pravne zaštite i starateljstva;
- radi na sprovođenju mjera prema maloljetnim licima u krivičnom postupku;
- pruža socijalne usluge u postupku rješavanja o pravima iz oblasti socijalne zaštite,
- vrši nadzor nad hraniteljskim porodicama;
- vodi evidenciju i dokumentaciju o pravima, pruženim uslugama i preduzetim mjerama u okviru svoje djelatnosti i izdaje uvjerenja na osnovu evidencije;
- vrši isplatu novčanih prava utvrđenih Zakonom o socijalnoj zaštiti i drugim propisima i opštim aktima.

Prava iz socijalne zaštite po Zakonu o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i porodica sa djecom, Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom –prečišćeni tekst “Sl.novine TK 5/12“. Osnovna prava u socijalnoj zaštiti prema Zakonu o socijalnoj zaštiti su:

- 1) Novčana i druga materijalna pomoć;
- 2) Osposobljavanje za život i rad;

⁴ SZI Komisija – Aneks 4. Podaci JU CSR o opštoj/općoj situaciji u socijalnom sektoru u lok. Zajednici;

- 3) Smještaj u drugu porodicu;
- 4) Smještaj u ustanovu socijalne zaštite;
- 5) Usluge socijalnog i drugog stručnog rada;
- 6) Kućna njega i pomoć u kući;
- 7) Zdravstveno osiguranje.

Prava iz oblasti dječije zaštite prema Zakonu o dječijoj zaštiti:

- 1) Pravo na pomoć za opremu novorođenčeta;
- 2) Pravo na dodatak za djecu;
- 3) Novčana naknada za vrijeme trudnoće i porođaja;
- 4) Pravo na refundaciju naknade plate za zaposlenu porodilju;
- 5) Pravo na rad sa pola radnog vremena.

Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i porodica sa djecom, Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom – prečišćeni tekst “Sl. novine TK 5/12“ uređuje se sistem socijalne zaštite, nosioci, korisnici i prava korisnika socijalne zaštite.

Socijalna zaštita je djelatnost od općeg interesa za Federaciju BiH, kojom se pruža pomoć licima kada se nađu u stanju socijalne potrebe i preduzimaju potrebne mjere radi sprečavanja nastajanja i otklanjanja posljedica takvog stanja.

Stanje socijalne potrebe je stanje u kojem je licu neophodna pomoć radi savladavanja socijalnih i drugih teškoća i stvaranja uslova za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba, a ukoliko se te potrebe ne mogu zadovoljiti u drugim sistemima socijalne sigurnosti.

Djelatnost socijalne zaštite obuhvata mjere i aktivnosti za stvaranje uslova za ostvarivanje zaštitne funkcije porodice, uslova za samostalan život i rad lica koja se nalaze u stanju socijalne potrebe ili za njihovo aktiviranje u skladu sa sposobnostima, obezbjeđivanje sredstava za život materijalno neobezbijedenim i za rad nesposobnim licima i drugim građanima koji su u stanju socijalne potrebe, kao i obezbjeđivanje drugih oblika socijalne zaštite.

Korisnici prava i usluga prema zakonu o socijalnoj zaštiti Federacije BiH su: (1) pojedinci, članovi porodice ili porodica u cjelini koji imaju prebivalište na teritoriji Federacije BiH, koji se nalaze u stanju socijalne potrebe, a ne mogu je zadovoljiti svojim radom, prihodima od imovine i korištenjem drugih izvora; (2) strani državljanini i lica bez državljanstva mogu ostvariti prava utvrđena ovim zakonom, u skladu s važećim propisima u BiH, međunarodnim ugovorima i konvencijama; (3) propisima kantona može se proširiti krug korisnika socijalne zaštite iz stave 1. ovog člana u skladu s programima razvoja socijalne zaštite i specifičnim prilikama u kantonu. Korisnik socijalne zaštite je lice koje se nalazi u stanju socijalne potrebe, i to:

a) dijete:

- 1) bez roditeljskog staranja koje je bez oba roditelja, nepoznatih roditelja, napušteno od roditelja, dijete roditelja kojima je oduzeto pravo da žive sa djetetom, dijete roditelja kojima je oduzeto roditeljsko staranje i dijete roditelja spriječenih da vrše roditeljsku dužnost;
- 2) odgojno zanemareno dijete koje zbog nedovoljnog nadzora i brige roditelja ili staratelja/usvojitelja, te negativnog uticaja sredine, narušava opće prihvaćene norme ponašanja;
- 3) dijete u sukobu sa zakonom koje svojim ponašanjem narušava opće prihvaćene norme ponašanja i vrši prekršaje i krivična djela;
- 4) dijete čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama čiji roditelji zbog nesređenih porodičnih odnosa, materijalnih ili drugih razloga nisu u mogućnosti da mu osiguraju normalne uslove za pravilan odgoj, fizički, psihički i emocionalni razvoj;
- 5) dijete sa invaliditetom je dijete sa fizičkim, mentalnim ili senzornim invaliditetom odnosno višestrukim invaliditetom prouzrokovanim bolešću (urođenom ili stečenom) ili povredom koja se ne može otkloniti liječenjem ili mjerama medicinske zaštite;

- 6) dijete žrtva porodičnog i drugog nasilja koje je žrtva fizičkog, psihičkog ili seksualnog zlostavljanja i kome je nanescna fizička, psihička, seksualna ili ekonomska šteta ili patnja kao i prijetnja takvim djelima ili propuštanje činjenja i dužne pažnje koje ozbiljno sputavaju djete da uživa u svojim pravima i slobodama na principu ravnopravnosti u javnoj ili privatnoj sferi života;
- 7) dijete žrtva trgovine ljudima koje je vrbovano, oteto, prevezeno, skriveno, nasilno transportovano ili prihvaćeno u svrhu eksploatacije čak ako nije upotrebljeno neko od sredstava prijetnje ili upotrebe sile, prinude, prevare, obmane ili drugog sličnog sredstva bez obzira da li je dijete dalo svoj dobrovoljni pristanak za eksploataciju ili ne;
- 8) dijete žrtva zloupotrebe psihoaktivnih supstanci (alkohol, droga, i slično) i drugih oblika ovisnosti (internet, kocka i slično) koje zbog ovisnosti, negativnih socijalnih uticaja i emocionalnih poremećaja narušava i ugrožava svoje zdravlje i život;
- 9) dijete sa društveno negativnim ponašanjem koje se odaje skitnji, prosjačenju i drugim oblicima društveno negativnog ponašanja;
- 10) dijete bez pratnje koje je stranac, koje nije navršilo 18 godina života, a koje se prije ulaska u Bosnu i Hercegovinu nalazi bez pratnje roditelja ili staratelja ili ono dijete koje ostane bez pratnje roditelja odnosno staratelja nakon ulaska na teritoriju Federacije;
- 11) dijete kome je usljed posebnih okolnosti potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite koje se nađe u stanju potrebe zbog siromaštva, elementarne nepogode, izbjeglištva, ratnog stanja, pretrpljene prisilne migracije, repatrijacije, smrti jednog ili više članova porodice, povratka sa liječenja, otpuštanja iz ustanove ili drugih nepredvidivih okolnosti.

b) punoljetno lice:

- 1) sa invaliditetom koje je sa tjelesnim, intelektualnim, senzornim i mentalnim teškoćama, teškoćama u komunikaciji ili kombinacijom ovih teškoća, koje se usljed društvenih ili drugih prepreka susreće sa funkcionalnim ograničenjima u jednoj ili više oblasti života;
- 2) materijalno neosigurano i za rad nesposobno lice koje nema prijeko potrebnih sredstava za izdržavanje, nesposobno je za rad i ne može osigurati sredstva za život po nekom drugom osnovu;
- 3) materijalno neosigurano, a za rad sposobno lice, koje je radno sposobno a nezaposleno i nema prijeko potrebnih sredstava za izdržavanje;
- 4) starije lice bez porodičnog staranja koje je u dobi od 65 godina života i koje zbog trajnih promjena u psiho-socijalnom i zdravstvenom stanju ne može zadovoljiti osnovne životne potrebe i koje nema članova porodice ni srodnike koji su po zakonu obavezni da ga izdržavaju, ili ako ih ima da ta lica nisu u mogućnosti da izvršavaju obavezu izdržavanja;
- 5) lice sa društveno negativnim ponašanjem koje se odaje besposličarenju, skitnji, prosjačenju, prostituciji i drugim oblicima društveno negativnog ponašanja;
- 6) lice žrtva porodičnog i drugog nasilja koje je žrtva fizičkog, psihičkog ili seksualnog zlostavljanja i kome je nanescna fizička, psihička, seksualna ili ekonomska šteta ili patnja kao i prijetnja takvim djelima ili propuštanje činjenja i dužne pažnje koje ozbiljno sputavaju lice da uživa u svojim pravima i slobodama na principu ravnopravnosti u javnoj ili privatnoj sferi života;
- 7) lice žrtva trgovine ljudima koje je oteto, prevezeno, skriveno, nasilno transportovano ili prihvaćeno putem prijetnje ili upotrebom sile, ili je obmanjivanjem ili drugim oblicima prinude ili prevare navedeno na pristanak vlastitog eksploataisanja, i time dovedeno u stanje potrebe;
- 8) lice žrtva zloupotrebe psihoaktivnih sredstava i drugih oblika ovisnosti koje je došlo u stanje potrebe zbog upotrebe psihoaktivnih supstanci, negativnih socijalnih uticaja i emocionalnih poremećaja i time narušava i ugrožava svoje zdravlje i život zbog čega ima probleme u društvenim i porodičnim odnosima i obezbjeđivanju egzistencije;
- 9) beskućnik, kao lice koja nema mjesto stanovanja niti sredstava kojima bi moglo obezbjeđiti stanovanje te je privremeno smješteno u prihvatilištu, ili boravi na javnim ili drugim mjestima koja nisu namjenjena za stanovanje;
- 10) lice kome je usljed posebnih okolnosti potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite zbog siromaštva, elementarne nepogode, izbjeglištva, ratnog stanja, pretrpljene prisilne migracije, repatrijacije, smrti

jednog ili više članova porodice, povratka sa liječenja, otpuštanja iz ustanove ili drugih nepredvidivih okolnosti.

JU CSR posjeduje elektronsku bazu podataka (softver) *o djeci i punoljetnim licima, korisnicima/ama usluga socijalne zaštite*, i to program LOTUS (od 2010. godine), dok je program SOTAC (iz 2007. godine) u 2015. godine proširen na sve oblike koji podrazumijevaju novčana davanja po utvrđenim pravima.

Podaci iz 2014. i 2015. godine

godina	Ukupno maloljetnih lica na području Općine Živinice	Usluge Centra za socijalni rad koristilo		Raseljena lica		Manjinske grupe naroda (Romi)	
		djece		djece			
2014	14861	464 djece	230 M	25 djece	12M	91	50M
			234 Ž		13Ž		41Ž
2015	15098	464 djece	235 M	29 djece	15M	128	64M
			229 Ž		14Ž		64Ž

Prikupljeni podaci o *djeci bez roditeljskog staranja* ukazuju na činjenicu da je u porastu broj takve djece, te je evidentirano ukupno 33 djece (17M/16Ž). Prema podacim iz evidencije JU CSR, trenutno u općini Živinice živi ukupno 239 (133M/106Ž)⁵ i 241 (140M/101Ž)⁶ djece *ometene u fizičkom i psihičkom razvoju*.

Djeca sa smetnjama u razvoju koja pohađaju osnovnu školu, uključena su u rad specijalnih odjeljenja. U školskoj 2014/2015. godini u rad specijalnih odjeljenja uključeno je 94 (55M/39Ž) učenika/ce sa smetnjama u razvoju. Kada se radi o mladima sa smetnjama u razvoju koji pohađaju srednju školu, isti su uključeni u Mješovitu srednju školu gdje postoje posebni prilagođeni programi za učenike/ce sa smetnjama u razvoju.

U 2015. godini evidentirano je da se povećao broj **djece žrtava nasilja u porodici**, te je u 2014. godini registrovano 9 (4M/5Ž)⁷ slučajeva, a u 2015. godini je registrovano 26 (20M/6Ž). Broj djece čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama, te je trenutno 240 (103M/137ŽM) takve djece. Takođe, znatno je smanjen broj **maloljetnika sa društveno negativnim ponašanjem**, te je u 2014. godini registrovano 14 (10M/4Ž), a u 2015. godini 92 (79M/13Ž) maloljetnika sa društveno negativnim ponašanjem.

Maloljetna lica

U 2015. godini bilo je registrovano ukupno 2.354 maloljetnih lica koji su korisnici prava iz socijalne zaštite, od čega je po procjeni 75 (39M/36Ž) iz porodica povratnika i 232 (131M/101Ž) iz porodica raseljenih lica. U odnosu na prethodni period evidentiran je porast broja djece koja ostvaruju prava u oblasti dječije zaštite, kada se radi o sljedećim korisnicima: maloljetnih lica korisnika stalne novčane pomoći; maloljetnih korisnika dodatka na njegu drugog lica; maloljetnih korisnika doprinosa na zdravstveno osiguranje.

Punoljetna lica korisnici socijalne zaštite

Od ukupno 53.628 punoljetnih lica u općini Živinice, na osnovu prava, usluge JU „Centra za socijalni rad“ tokom 2015. godine koristilo je ukupno 12.275 (4.387M/7.588Ž) punoljetnih lica.

⁵ Podaci JU CSR za 2014. godinu

⁶ Podaci JU CSR za 2015. godinu

⁷ Podaci JU CSR za 2014. godinu

Na osnovu **prava porodica sa djecom na novčana i materijalna sredstva**, usluge JU Centra za socijalni rad tokom 2014. godine, pomenute usluge koristilo je 884 (222M/662Ž) i u 2015. godini 727 korisnika/ca, od čega je najveći broj porodica sa djecom korisnika jednokratne novčane pomoći

U skadu sa Zakonom, korisnici imaju **pravo na jednokratnu naknadu** za majku porodilju koja nije u radnom odnosu, ali isto se ne realizuje s obzirom da Vlada Tuzlanskog kantona nije donijela odluku o finansiranju ovog oblika za 2015. godinu.

1.4.2 Zavod za zapošljavanje (biro za zapošljavanje Živinice)

Služba za zapošljavanje TK, odnosno Biro za zapošljavanje Živinice realizovao je u 2015. godini Programe koje sufinansira Federalni zavod za zapošljavanje, a koji su namjenjeni nezaposlenim osobama koje su na evidenciji Biroa za zapošljavanje.⁸

Nije bilo programa gdje je ciljna skupina isključivo bila raseljeno lice ili povratnik, ali ako te iste osobe imaju status nezaposlene osobe, svakako da su mogli biti korisnici sljedećih Programa:

- prvo radno iskustvo;
- prilika za sve;
- sezonsko/periodično zapošljavanje;
- javni radovi;
- vaučer za posao;
- Start UP – samozapošljavanje.

Realizacija navedenih programa još je u toku trajanja, čija se potpuna implementacija očekuje i u narednom periodu 2016. godine, tako da je Birom za zapošljavanje Živinice postala za sada „nepoznanica“ o broju elektronskih podnešenih ili zaprimljenih zahtjeva, podnešenih prema Federalnom zavodu za zapošljavanje.⁴

1.4.3 Javne ustanove i NVO/OCD kao pružaoci socijalnih i ekonomskih usluga, i drugi

U sledećoj tabeli dat je pregled pruženih usluga kroz dosadašnje programe i projekte podrške. I pored velikog broja registrovanih udruženja građana mora se istaći da se u načelu ni jedno udruženje ne bavi direktno pitanjima pomoći raseljenim licima i povratnicima. U kategoriji pomoći raseljenim licima i povratnicima evidentirane su aktivnosti ustanova i NVO koja su iskazala nivoe svojih aktivnosti koje su prikazane u tabeli za 2015. godinu:

PRUŽALAC USLUGA	VRSTE USLUGA	TIP ORGANIZACIJE	GRUPA USLUGA (savjetodavna, edukativna, pomoć u kući i pomoć u dodjeli, njega starih, pravna pomoć)	Period pružanja usluga, broj obuhvaćenih korisnika	CILJANA GRUPA (djeca, stari, nezaposlena lica, samohrane majke i dr.)
Zavod za zapošljavanje	Vodenje evidencije nezaposlenih	Javna ustanova	Savjetodavna	kontinuirano	Nezaposlena osoba
	Posredovanje u zapošljavanju				
	Objavljivanje oglasa za zapošljavanje		Realizacija projekta	Prema programu	
	Podsticaj zapošljavanja putem programa				

⁸ Podaci Biroa za zapošljavanje Živinice

	Dokup staža do tri godine		Pravna pomoć	Prema programu	
Centar za socijalni rad	Uspostava prva iz oblasti socijalne zaštite	Javna ustanova	Savjetodavna, kroz oblike novčanih primanja	Kontinuirano	Osobe u statusu socijalne potrebe
	Stalna novčana pomoć		Novčana primanja, subvencija prijevoza, troškovi dženaze, sahrane	Kontinuirano 1001 korisnik	Stara i nezaposlena lica
	Naknada za civilne žrtve rata		Novčana primanja	Kontinuirano 130 korisnika	Korisnici civilnih žrtava rata
	Lična invalidnina i naknada za pomoć drugog lica		Novčana primanja	Kontinuirano 940 korisnika	Invalidna lica
	Dječiji dodatak, Uvećani dječiji dodatak		Novčana primanja	Kontinuirano 1565 korisnika 189 korisnika	Porodica nezaposlenih lica, djeca sa posebnim potrebama
	Jednokratne novčane pomoći Izuzetna novčana pomoć		Novčana primanja	Prema potrebi 695 korisnika 25 korisnika	Odrasle osobe
	Smještaj u ustanove socijalne zaštite		Po saglasnosti nadležnog ministarstva –smještaj	41 korisnik	Odrasle osobe
	Zdravstvena zaštita djece do 6 godina i preko 65 godina		Zdravstvena zaštita	Kontinuirano 202 korisnika	Djeca, odrasli
	Subvencija prevoza za učenike, djecu korisnika SNP i djecu sa smjetnjama u razvoju		Novčana primanja	Kontinuirano 139 korisnika	Osobe sa invaliditetom
	Samohrani roditelji		Savjetodavno, povremene jednokratne pomoći	Kontinuirano	Odrasle osobe
	Postupak posredovanja prije razvoda praka		Savjetodavna, edukativna pomoć	44 Korisnika	Bračni partneri
	Saradnja sa općinom u projektu stambenog zbrinjavanja roma (Ciljuge)		Član komisije za odabir korisnika projekta socijalni radnik	Do završetka projekta	Romska populacija
	Saradnja sa crvenim krstom/kružom i Merhametom		Zajednički projekti	Kontinuirano	odrasli
	Služba za boračko invalidsku zaštitu, raseljene osobe		Zdravstvena zaštita za raseljena lica sa statusom, popunjavanje prijave i zdravstvenih knjižica i slanje na ovjeru u Ministarstvo TK	Općinska služba	Po instrukciji ministarstva za rad, socijalnu politiku i povratak TK
Zdravstvena zaštita raseljenih lica po osnovu prava iz BIZ-a		Po zakonu o dopunskim pravima boraca	Određeno po mjestu boravka, a ne po kategoriji		Boračka populacija
Ednokratne novčane pomoći preko BIZ-a		Po zakonu o dopunskim pravima boraca	Određeno po mjestu boravka, a ne po kategoriji		Boračka populacija
Subvencija električne energije po odluci vlade TK		Subvencija električne energije za raseljene porodice	57 porodica		Porodice čija mjesečna primanja ne prelaze prosjek plate na TK

Crveni krst/križ	Dodjela paketa hrane i higijene	NVO	Povremene jednokratne pomoći	godišnje cca. 82 porodice	Korisnici kolektivnih centara i druga ugrožena lica
Vaša prava	Besplatne pravne usluge	NVO	Pravna pomoć	Od 2000. godine do 2015. cca. 325 korisnika	Osobe koje su u stanju socijalne potrebe
Human appeal international	Dodjela paketa hrane i higijene i sl.	NVO	Povremene jednokratne pomoći	godišnje cca. 300 paketa	Korisnici kolektivnih centara
Mercy-USA	Kurbani	NVO		godišnje cca. 300 kurbana	Korisnici kolektivnih centara
LOT kuća Zavidovići	Paketi hrane i kurbani	Turski bataljon		godišnje cca. 50 kurbana	Korisnici kolektivnih centara

Iz tabele je vidljivo da najveći dio socijalnih usluga pomenutim kategorijama provodi JU „Centar za socijalni rad“ Živinice. Iako je u dijelu usluga koje centar za socijalni rad vrši, naznačena saradnja sa Crvenim križom/krstom u dijelu istraživanja nisu registrovane individualne aktivnosti crvenog križa sa ovom populacijom. Aktivnosti nisu evidentirane ni kod drugih nevladinih organizacija.

Aktivnosti koje provodi Biro za zapošljavanje općine Živinice, su također u kategoriji redovnih aktivnosti za sve korisnike pa tako i ovu populaciju, i ne vodi se posebna evidencija ove populacije.

Aktivnosti koje vodi općinska služba za boračko invalidsku zaštitu, izbjegla i raseljena lica se odnosi na prava iz BIZ –a i određene subvencije koje su u kategoriji davanja po odlukama Vlade Tuzlanskog kantona, te odlukama Ministarstva za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona, Zakona o raseljenim licima i izbjeglicama (Federalni i Kantonalni):

- izdavanje uvjerenja iz osnovne evidencije raseljenih lica Općine Živinice;
- priznavanje i ukidanje statusa reseljenog lica na Općini Živinice;
- prikupljanje dokumentacije za apliciranje po javnom pozivu za donacije .

Poglavlje 2: Podaci o raseljenim licima i povratnicima na području Općine Živinice

2.1. Podaci o raseljenim licima i povratnicima na području Općine Živinice

Prema rezultatima istraživanja rađenog za potrebe “**Analize situacije u oblasti socijalne zaštite i inkluzije u općini Živinice sa osvrtom na Raseljena lica i povratnike, uključujući analizu uzroka, uloga i nedostataka kapaciteta u vezi sa definisanim prioritetnim problemima**”⁹, te na osnovu baze podataka DDPB na području općine Živinice boravi ukupno 2.352 (1.150M/1.202Ž) osobe sa statusom raseljenih lica, sa područja općina Srebrenica, Bratunac, Rogatica, Zvornik, Vlasenica, Milići, Bijeljina, Lopare, Olovo, Sokolac, Doboj, Ugljevik, Gacko, Foča, Kotor Varoš, Banja Luka, Bosanski Brod, Gradiška, Teočak, Osmaci, a iste se nalaze u privatnom smještaju i naseljima, koji imaju karakter kolektivnih centara. Od pomenutog broja **891 (429M/462Ž) je djece iz raseljenih porodica**. Od ukupnog broja 212 (101M/111Ž) povratnika, **8 (4M/4Ž) je djece iz porodica povratnika**. Kada se radi o manjinskim grupama naroda, po procjeni SZI Komisije od ukupnog broja 6.012 (3.211M/2.801Ž), **166 (80M/86Ž) je djece iz porodica manjinskih grupa naroda**.

Procjena drugih izvora je da na području općine Živinice živi preko 4.000 raseljenih osoba, koje povremeno borave u prijeratnim mjestima prebivališta, gdje se sezonski radno angažuju na svojim imanjima, a nešto više od 7.000 raseljenih osoba na neki način pokušavaju da riješe, ili su djelimično riješili svoje stambeno pitanje i žele se nastaniti na području općine Živinice.

Smještaj raseljenih lica organizovan je, putem općine Živinice i resornog ministarstva TK, u dva naselja sa ukupno 259 (115M/144Ž) smještenih raseljenih lica i povratnika, od čega je 99 (42M/57Ž) punoljetnih lica i 40 kuća holandske vlade:

- MZ Donja Višća - ukupno 154 (64M/90Ž) raseljenih lica, od čega je 57 (22M/35Ž) punoljetnih lica, te ukupno 27 (12M/15Ž) domicilnih, socijalno ugroženih lica, od čega je 9 (4M/5Ž) punoljetnih lica. U naselju je ukupno 28 objekata ili 56 apartmana. U naselju ukupno stanuje **50** raseljenih porodica i **10** porodica iz reda domicijelno socijalno ugroženih porodica, ukupno **60** porodica;
- MZ Oskova (Karaula) - ukupno 105 (51M/54Ž) raseljenih lica, od čega je 42 (20M/22Ž) punoljetnih lica, te ukupno 42 (18M/24Ž) domicilnih, socijalno ugroženih lica, od čega je 19 (9M/10Ž) punoljetnih lica. U naselju je ukupno 24 objekta ili 48 apartmana. U naselju ukupno stanuje **35** raseljenih porodica i **27** porodica iz reda domicijelno socijalno ugroženih porodica, ukupno **62** porodica.
- u 40 kuća Holandske vlade smješteno je ukupno 177 osoba, od čega 102 raseljene i 75 domicilnih, socijalno ugroženih osoba¹⁰. U kućama Holandske vlade je smješteno **38** raseljenih porodica i **28** porodica iz reda domicijelno socijalno ugroženih porodica.

Brigu o raseljenim osobama vodi Općina Živinice, odnosno Služba za boračko invalidsku zaštitu i raseljene osobe. **Za raseljene osobe smještene u postojeća dva naselja Višća i Karaula sa ukupno 259**

⁹ Analiza rađena za potrebe provedbe projekta „Podrška trajnim rješenjima Revidirane strategije za provedbu Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sprazuma“ kojeg finansira EU kroz paket IPA 2012 i UNHCR.

¹⁰ Prema podacima Službe za boračko invalidsku zaštitu i raseljene osobe;

(115M/144Ž) osoba (85 raseljenih porodica i 37 domicijelnih socijalno ugroženih porodica), općina plaća utrošak vode, i to 6,00 KM po članu, i odvoz smeća 6,00 KM po porodici, a za iste usluge angažovano je JKP "Komunalno" Živinice. Svake godine općinskim budžetom se planiraju novčana sredstva namjenjena za prevoz stvari raseljenih osoba, kojima su izgrađeni ili obnovljeni stambeni objekti u prijeratnom mjestu prebivališta. Resorno ministarstvo TK plaća utrošak električne energije 25,00 KM po jednoj porodici, smještenim u naseljima Višća i Karaula, te u **40 kuća Holandske** vlade u kojima živi ukupno 177 osoba od čega je 102 iz porodica raseljenih i 75 domicilnih, te daje novčanu naknadu za nabavku ogrjeva u iznosu od 252,00 KM godišnje (samo za osobe smještene u naseljima) i to za one porodice, čija ukupna primanja ne prelaze 14% od prosječne plaće u FBiH (Odluka vlade TK). Prekomjernu potrošnju i vode i električne energije plaćaju korisnici-raseljene osobe "Elektrodistribuciji" u Živinicama.

Stambeni objekti u naseljima Višća i Karaula su u dosta lošem stanju, obzirom da su objekti građeni bez posebnog nadzora, sa dosta lošim građevinskim standardima i materijalima, kao i u nepovoljnim okolnostima. Smještaj u oba naselja do sada je koristilo više od 3.000 osoba. Naselja su snabdjevena električnom energijom i pitkom vodom.

Stanovnici oba naselja koriste zdravstvene usluge JZU "Dom zdravlja" u Živinicama, te područnih ambulanti, a sekundarnu/bolničku zaštitu ostvaruju u UKC Tuzla ili privatnom medicinskom sektoru. Takođe, u oba naselja usluge zdravstvene zaštite se pružaju jednom sedmično od strane ljekara angažovanog od strane UG "Snaga žene" iz Tuzle koja zbog nedostatka sredstava neposjećuje više ova naselja, te povremeno stomatološke usluge pokretnom ambulantom u organizaciji ZZIPO Tuzla.

Na resocijalizaciji, radu sa djecom i odraslima, angažovani su timovi psihologa i socijalnih radnika NVO "Snaga žene" i "Vive žene" iz Tuzle, a pravnu pomoć po potrebi pruža organizacija "Vaša prava" BiH sa sjedištem u Tuzli. Takođe, raseljene osobe u oba naselja i kućama holandske vlade, koriste povremene usluge ili donacije u hrani i odjevnim predmetima, kao i neke druge vidove usluga, od NVO "Mercy USA" Tuzla, "Merhamet" Živinice, "Mercy-USA" iz Sarajeva, Crveni križ općine Živinice i grada Tuzle, "Most povjerenja" i "Bejtul zekjat" iz Sarajeva, te još nekih drugih. Sva djeca, koja su stekla uslove za školovanje, uključena su u obrazovni sistem osnovnog, srednjeg i visokoškolskog obrazovanja.

Općina Živinice je uspostavila dobru saradnju sa svim institucijama, vladinim i NVO-a, sa područja općine Živinice, TK, BiH, te do kraja 2014. godine i sa međunarodnim organizacijama (UNHCR, UNICEF, Hilfswerk, Vaša prava BiH, CRS i mnogim drugim), a sve u cilju pomoći i efikasnijem rješavanju problema sa kojima se suočavaju raseljene osobe i povratnici.

Takođe, SZI Komisija raspolaže podatkom o 150 neuslovnih¹¹ stambenih jedinica/ kuća u općini Živinice u kojima živi ukupno 900 (398M/502Ž) lica iz reda manjinskih grupa naroda (Romi), od čega je 300 (150M/150Ž) punoljetnih lica i 600 (248M/352Ž) maloljetnih lica. Kao posljedica šteta od klizišta uzrokovanih poplavom 2014. godine, u općini Živinice, ukupno je napušteno 14 stambenih¹² jedinica/kuća, a od čega je 1 kuća raseljenog lica. U ovim stambenim jedinicama je živjelo ukupno 42 (24M/18Ž) lica (od čega je jedno raseljeno lice (1M/0Ž), odnosno 28 (16M/12Ž) punoljetnih lica i 14 (8M/6Ž) djece¹³.

Prema KAP-u, od ukupno 10 projektnih lokacija, u Živinicama je najizraženije stanovište ispitanika (22.7%) da su povratnici u boljem položaju po pitanju uslova stanovanja u odnosu na položaj domicilnog stanovništva, dok se 67.6% izjasnilo da je položaj povratnika isti kao kod domicilnog stanovništva. Takođe, u odnosu na ostale projektne lokacije u Živinicama je zastupljenije stanovište da i IDP po pitanju uslova

¹¹ Objekti u kojima žive navedena lica su arhitektonski nesigurni, bez vode i struje (ili iste koriste spajanjem na drugi objekat) i oskudno su namješteni-podaci JU Centar za socijalni rad Živinice;

¹² Podaci Službe civilne zaštite;

¹³ SZI Komisija Aneks 2.1. SZI Upitnik-Punoljetna lica i Aneks 2. SZI Upitnik-Maloljetna lica;

stanovanja imaju bolji položaj u odnosu na domicilno stanovništvo (20.1% ispitanika), a 70.0% ispitanika smatra da je položaj IDP isti kao kod domicilnog stanovništva.

2.1.1 Procjena broja korisnika i potencijalnih korisnika društveno-ekonomskih i socijalnih servisa tj. broja ugroženih kategorija ili osoba¹⁴

U naselju Višća, od ukupno **50** raseljenih porodica i **10** porodica iz reda domicilno socijalno ugroženih, prema dostupnim saznanjima **12** porodica nema nikakvih primanja. U naselju Karaula, od ukupno **35** raseljenih porodica i **27** porodica iz reda domicilno socijalno ugroženih, prema dostupnim saznanjima **19** porodica nema nikakvih primanja. U kućama holandske vlade je smješteno **38** raseljenih porodica i **28** porodica iz reda domicilno socijalno ugroženih porodica, od toga, prema dostupnim saznanjima **23** porodice nema nikakva primanja.

2.1.2 Položaj Roma i ostalih manjina

Na općini Živinice postoji tri Romska naselja, od čega je 2 multietničkog karaktera (Živinice Gornje i Ciljuge), a jedan je isključivo naseljeno Romima (Savino Brdo, koje je već iseljeno-ostale dvije porodice). Registrovana su četiri udruženja: UG „Romanodrom“ sa sjedištem u Živinicama; UR „Rom“ sa sjedištem u Živinice; UR „Rom za rome“ sa sjedištem u Živinicama i UR „Zaboravljeni romi“ sa sjedištem u Đurđeviku. U ovoj populaciji veliki je broj nezaposlenih i siromašnih, a u zadnjem period povećan je broj školske djece i omladine. U sklopu projekta stambenog zbrinjavanja Roma u toku je izgradnja 4 kuće, urađena je kanalizacija cca 70% naselja na Ciljugama.

Veliki broj Roma govori romski jezik, ali i bosanski. Jedan dio roma u naselju Živinice Gornje se ne izjašnjavaju kao romi. Svi se susreću sa istim problemima: siromaštvo, nezaposlenost, često nikakvo obrazovanje, nedostatak profesionalnih kvalifikacija, nedostatak zdravstvenog osiguranja, ličnih dokumenata, loši uslovi života. U romskoj populacije je jako teško promijeniti postojeće stanje. Isto tako zbog navedene situacije, teško je utvrditi tačan broj osoba romske populacije koji žive na području općine.

Brojnost ostalih nacionalnih manjina je upitna i nema tačnih podataka, a u suštini ostvaruju ista prava kao i većinski dio stanovništva po istim kriterijima i pozitivnim zakonskim propisima.

SAŽETAK ISTRAŽIVANJA U KOLEKTIVNIM CENTRIMA NA PODRUČJU TUZLANSKOG KANTONA¹⁵

Čak i 20 godina poslije rata u Bosni i Hercegovini postoje kolektivni centri gdje žive višečlane porodice koje pripadaju marginaliziranim grupama. Prema podacima Federalnog ministarstva raseljenih osoba i izbjeglica sa 31.12.2014. godine, broj raseljenih osoba u FBiH iznosi **38.820**, od čega **13.319** na području TK. U objektima kolektivnog smještaja broj domaćinstava je **1.477** od čega u TK **1.026**.

Prognanička populacija pripada kategoriji visoko rizičnih porodica sa višestrukim problemima koji su povezani sa traumatizacijom i lošom socioekonomskom situacijom. Odrastanje djece u ovakvim uvjetima predstavlja visok rizik od transgeneracijskog prenosa traume kao i od izloženosti stalnoj retraumatizaciji, edukativnoj zapuštenosti, socijalnoj izolaciji koja ostavlja trajne posljedice i dovodi djecu i mlade u stalnu ulogu žrtve.

Uopšteno govoreći, stanovnici u kolektivnim centrima suočavaju se nizom psihosocijalnih problema, koji se ne odražavaju samo na individualnoj razini, nego i utiču na odnose u širem i užem socijalnom okruženju.

Pored toga, stambene jedinice u kolektivnim centrima su neuslovne za življenje uglavno zbog loše gradnje i ne održavanja istih. Velike su potrebe za intervencijama na krovovima objekata zbog prokišnjavanja, a u prizemljima objekata je prisutna vlaga, kao i na komunalnoj infrastrukturi gdje su česti kvarovi na elektroinstalacijama, vodovodu i kanalizaciji.

¹⁴ Služba za boračko invalidsku zaštitu i raseljene osobe

¹⁵ Istraživanja u kolektivnim centrima na području Tuzlanskog kantona-Udruženje „Snaga žene“ Tuzla

Istraživanje je provedeno u okviru projekta “Podrška CEB II projektu u uspostavljanju pravnog okvira i izgradnji kapaciteta u oblasti socijalnog stanovanja na lokalnom nivou”, a u svrhu procjene socio-ekonomskog stanja stanovnika kolektivnih centara u cilju kreiranja lokalnih akcionih planova (LAP) socijalne inkluzije budućih stanara objekata socijalnog stanovanja.

Rezultati ovoga istraživanja korišteni su kao osnova za razvijanje općinskih LAP socijalne inkluzije koji će općinskim upravama ponuditi strateške smjernice i aktivnosti za razvijanje budućih projekata, lobiranje donatora i namicanje sredstava za rad sa raseljenim licima na njihovoj ekonomskoj održivosti i efikasnijoj socijalnoj inkluziji.

Na području TK istraživanjem su bili obuhvaćeni sljedeći kolektivni centri:

- Mihatovići, Tuzla
- Višća, Živinice
- Špionica, Srebrenik
- Puračić, Lukavac
- Turija, Lukavac

UZORAK

- U okviru istraživanja uzet je uzorak od:
- Mihatovići - 32 porodice/ispitanika,
- Višća - 50 porodica/ispitanika,
- Špionica - 49 porodica/ispitanika,
- Puračić - 10 porodica/ispitanika i
- Turija - 5 porodica/ispitanika

METODOLOGIJA

Upitnik se sastojao od 67 pitanja podijeljenih u pet segmenata. Prvi segment se odnosio na opšte podatke o porodici, drugi na pitanja u vezi povratka ili ostanaka u trenutnom mjestu boravka, treći na pitanja o stanju imovine u prijeratnom mjestu boravka, četvrti na pitanja u oblasti podrške ekonomskoj održivosti i peti segment se odnosio na pitanja iz oblasti pokretanja biznisa i zapošljavanja u firmama.

ANALIZA

Istraživanjem o stanju socio-ekonomskog stanja stanovnika kolektivnih centara na području TK bilo je obuhvaćeno ukupno 146 ispitanika.

GLAVNI ZAKLJUČCI IZ PROVEDENOG ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je za cilj imalo procjenu socio-ekonomskog stanja stanovnika kolektivnih centara. U tom kontekstu, na osnovu dobijenih rezultata moguće je zaključiti sljedeće:

- 91,10% ispitanika ima status raseljenog lica od kojih je 15,75% izrazilo želju da se vrati u prijeratno mjesto boravka. Ostalih 75,35% je izrazilo želju da ostane u trenutnom mjestu boravka ili da se preseli u neko trećemjesto;
- Većina ispitanika je kao razlog za ostanak u trenutnom mjestu boravka navela nedostatak osnovnih životnih uslova u mjestu povratka 35,62%, dok su kao ostale razloge naveli starost, zdravstveno stanje, a jedan od razloga kod mlađih osoba je neposjedovanje imovine (kuća, zemlja) u mjestu povratka;
- Na osnovu dobijenih podataka može se zaključiti da od ukupnog broja ispitanika, njih 80,67% pripada nekoj od ranjivih kategorija, i to 46,58% su članovi šehidskih porodica, porodica poginulih branitelja, porodice nestalih osoba, bivši logoraši, civilne žrtve rata, itd., a ostalih 34,09% pripada

kategoriji socijalnih slučajeva, osoba sa invaliditetom, samohranih roditelja i starijih osoba bez obiteljskog staranja;

- Također, 47,26% ima redovna mjesečna novčana primanja u vidu porodične penzije, invalidnine, radne penzije i zaposlenja. Ostalih 52,74% je bez stalnih novčanih primanja;
- Iz prezentiranih rezultata može se zaključiti da se najveći broj ispitanika, odnosno 42,47% prije rata bavio poljoprivredom, od toga 47,95% za vlastite potrebe, a 3,42% za sticanje prihoda;
- U segmentu samozapošljavanja, odnosno planiranja aktivnosti za sticanje prihoda u budućnosti 65,75% ispitanika se izjasnilo da nema, a 18,49% ispitanika da ima planove za ostvarivanje prihoda. Većina ispitanika nema želje za pokretanjem privatnog biznisa ili samostalne proizvodnje, a čak i oni koji ih imaju, prema datim informacijama, nemaju početnog kapitala kako bi ih realizirali;
- Kada je u pitanju zaposlenje u nekoj od firmi – preduzeća, prema prikupljenim podacima, ispitanici nisu dovoljno informirani da li u njihovom okruženju postoji potreba za upošljavanjem lica njihove stručne spreme/zanta ili iskustva. Iako se radi o društvenoj grupi bez ili sa niskim stepenom obrazovanja, samo je 32,19% ispitanika izrazilo želju da se uključi u programe prekvalifikacije i tako poveća mogućnosti za zaposlenje.

Poglavlje 3: Analiza situacije

Danas, nakon 20 godina uspostave mira, gotovo polovina izbjeglih i raseljenih stanovnika BiH još uvijek je izvan svojih domova. Obnova je pratila proces povratka, ali danas poslije dugog niza godina raseljene porodice čekaju na obnovu svojih domova i povrata.

Broj registrovanih povratničkih porodica, kojima je vraćena imovina je **689** porodica. Svoja prava ostvaruju putem zaposlenja, penzija, RVI, Zakona o socijalnoj zaštiti putem JU Centra za socijalni rad Živinice i drugim pozitivnim zakonskim propisima.

Stanovanje, stambeni status i kvalitet stambenih uslova

Sve raseljene porodice sa priznatim statusom raseljenog lica na općini Živinice, ukupno 828 raseljenih porodica ili 2352 raseljenih lica, koriste neki od oblika smještaja.

Individualni smještaj obuhvata 705 raseljene porodice ili 2030 raseljenih lica. Jedan broj raseljenih porodica smješten je kod: srodnika, stanuju u vlastitim neuslovnim porodičnim kućama, pomoćnim objektima, smještaj imaju kod prijatelja besplatno - čuvaju kuće, plaćaju zakup bez pismenog ugovora i druge.

U kolektivnom smještaju trenutno je 123 raseljenih porodica ili 322 raseljenih lica. Postoji tri oblika kolektivnog smještaja:

Mjesna zajednica Oskova

Na području MZ Oskova nalazi se naselje Karaula, a 24 objekta ili 48 apartmana, u koje je smješteno 35 raseljenih porodica sa 93 člana, te 27 socijalno ugroženih domicilnih porodica, sa 80 članova. Stanje objekata je dosta loše, obzirom da su građeni 1993. godine (finansirani od strane švedske organizacije "Sida"), bez posebnog nadzora, i iste je koristilo u proteklom periodu oko 2000 osoba, različitih nivoa kulture stanovanja, te ranjivih kategorija. Naselje je snabdjeveno električnom energijom, koja se uglavnom isporučuje kontinuirano, te vodom, sa povremenim redukcijama. Vodo i elektro instalacija je u dosta lošem stanju. Protivpožarna zaštita nije obezbijeđena. Do naselja vodi asfaltni put, tako da je prilaz dobar.

Mjesna zajednica Višća Donja

Na području MZ Višća Donja nalazi se naselje Višća, sa 28 objekta ili 56 apartmana, u koje je smješteno 50 raseljenih porodica sa 127 članova, te 10 socijalno ugroženih domicilnih porodica, sa 32 člana. Stanje objekata je dosta loše, obzirom da su građeni 1993. godine (finansirani od strane švedske organizacije "Sida"), bez posebnog nadzora, i iste je koristilo u proteklom periodu oko 2000 osoba, različitih nivoa kulture stanovanja, te ranjivih kategorija. Naselje je snabdjeveno električnom energijom, koja se uglavnom isporučuje kontinuirano, te vodom, sa povremenim redukcijama. Vodo i elektro instalacija je u dosta lošem stanju. Protivpožarna zaštita nije obezbijeđena. Do naselja vodi asfaltni put.

Mjesna zajednica Tupković, Kovači, Oskova ...

U mjesnim zajednicama Tupković, Kovači, Oskova, Centar, Dubrave Donje, Živinice Gornje, Barice, Suha, Šerići, Podgajevi, Višća Donja, Višća Gornja, izgrađeno je 40 objekata (P+1) tzv. Kuće holandske vlade (U MZ Dubrave Donje i MZ Suha su adaptirani objekti MZ-a) u koje je smješteno 38 raseljenih porodica ili 102 člana, te 28 socijalno ugroženih domicilnih porodica ili 75 članova. Stambeni objekti su u relativno solidnom stanju. Svaki objekat se sastoji od 2 odvojene stambene jedinice, sa mokrim čvorom i pratećim prostorijama. Objekti su snabdjeveni električnom energijom i vodom, osim kuća holandske vlade u MZ Barice, u kojima trenutno nije riješeno organizovano vodosnabdijevanje. Do svih objekata dolazi asfaltni put, osim objekata u MZ Višća Gornja, do kojih dolazi solidan makadamski put.

Smještaj raseljenih lica u ustanove

Sa područja općine Živinice u javne ustanove (Duje – Doboj istok i i Dom za stare u Tuzli) smještena su 6 lica. Pet osoba je smještena u Duje interno raseljeno lice, a jedno u Dom penzionera Tuzla.

3.1 Analiza situacije i sporna pitanja povratnika i raseljenih lica (pravni okvir, analiza stanja u oblasti društveno-ekonomske i socijalne politike, Lokalne strategije, akcioni planovi u oblasti društveno-ekonomske i socijalne zaštite),

Prilikom razmatranja ove problematike sa aspekta raseljenih lica i povratnika trebalo bi imati u vidu da je socio-ekonomsko stanje u BiH veoma nepovoljno. Uslovi života u zemlji su teški, karakteriše ih visoka stopa nezaposlenosti, veliki broj siromašnih, a resursi socijalnih službi koje treba da podmire potrebe stanovništva su ograničeni. Dodatno opterećenje predstavlja činjenica da u BiH živi veliki broj socio-ekonomski ugroženih lica.

Neriješeno stambeno pitanje višečlanih, višegeneracijskih porodica i problemi u raspolaganju sopstvenom imovinom, značajno doprinose socijalnom siromaštvu i nepovoljnom kvalitetu života povratnika i raseljenih lica, što predstavlja jedan od ključnih izazova za unapređenje njihovog položaja. U narednom period potrebno je da se svi akteri od nivoa Države do lokalnog nivoa uključe u rješavanje ove problematike i povećaju angažovanost na unapređenju života raseljenih lica i povratnika te da institucionalno rješe uključivanje ovih kategorija u društvo.

Pravni okvir za raseljena lica i povratnike

- Zakon o raseljenim osobama i povratnicima u FBiH i izbjeglicama iz BiH (Sl. Novine FBiH broj 15/05);
- Zakon o raseljenim osobama i povratnicima u Tuzlanski kanton i izbjeglicama iz BiH (Sl. Novine FBiH TK 2/06);
- Zakon o pravima povratnika u prijeratno mjesto prebivališta u entitetu Republika Srpska i Brčko Distriktu BiH (Sl. Novine FBiH broj 35/14);
- Zakon o prestanku primjene Zakona o privremeno napuštenim nekretninama u svojini građana (Sl. Novine FBiH broj 56/01);
- Zakon o upravnom postupku (Sl. Novine FBiH broj 2/98 i 48/99);
- Pravilnik o identifikacionom dokumentu osoba kojima je priznata međunarodna zaštita u BiH (Sl. glasnik BiH broj 80/09);
- Pravilnik o načinu ostvarivanja zdravstvenog osiguranja i zdravstvene zaštite osoba kojima je priznat izbjeglički status ili drugi vid međunarodne pravne zaštite u BiH (Sl. glasnik BiH broj 3/09);
- Pravilnik o minimum stambenih uslova "Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice" maj 2006;

- Upustvo o vođenju osnovne i centralne evidencije raseljenih lica i povratnika i obrascu legitimacije raseljenih lica u FBiH (Sl. Novine FBiH broj 50/05);
- Odluka o ostvarivanju prava iz primarne zdravstvene zaštite povratnika u Republiku Srpsku u JZU dom zdravlja na području TK “Vlada TK broj 02/1-37-18759/09 od 19.11.2009. godine”;
- Odluka o utvrđivanju prava na naknadu troškova ukopa-dženaze umrlih lica koja sui mala status raseljenog lica na području TK “Vlada TK broj 02/1-14-17874/11 od 13.10.2011. godine”;
- Instrukcija o načinu uspostave prava nazdravstveno osiguranje raseljenim licima “RE-REGISTRACIJA osiguranih lica” Ministarstvo za rad socijalnu politiku i povratak broj 09/1-36-14008/11 od 18.07.2011. godine;
- Instrukcija uz obrazac JS3120 “Porezna uprava FBiH”;
- Upustvo o načinu ostvarivanja prava iz primarne zdravstvene zaštite povratnika u RS u JZU-ma dom zdravlja na području TK broj 01-05-1-130/09 od 29.12.2009. godine;
- Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima (Sl. Novine FBiH broj 56/01);
- Upute-pojašnjenja prvostepenim organima o primjeni pojedinačnih članova Zakona o raseljenim osobama i povratnicima u FBiH i izbjeglicama iz BiH 15/05, koje se odnose na priznavanje /prestanak statusa raseljene osobe od 20.04.2005. godine.

Lokalne strategije koje uključuju ovu populaciju

- Pravilnik o dodjeli slobodnih stambenih prostora u kućama holandske vlade na privremeno korištenje socijalno ugroženim licima nerješeno stambenog pitanja (Sl. Glasnik općine Živinice broj 5/09);

Pobrojati akcijske planove koji definišu uključivanje i zaštitu ovih lica

- Akcioni plan jačanja sistema socijalne zaštite/skrbi i inkluzije u općini Živinice sa fokusom na raseljena lica i povratnike, za 2016-2017 godinu

Akcioni plan jačanja sistema socijalne zaštite/skrbi i inkluzije u općini Živinice, sa fokusom na raseljena lica i povratnike, za 2016-2017. godinu (u nastavku: Akcioni plan) kreiran je od strane Komisije za socijalnu zaštitu i inkluziju općine Živinice (u nastavku: SZI Komisija), a u okviru implementacije Projekta “**Podrška trajnim rješenjima Revidirane strategije za provedbu Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma**”.

Akcioni plan jačanja socijalne zaštite/skrbi i inkluzije u općini Živinice, sa fokusom na raseljena lica i povratnike, za 2016-2017. godinu, utemeljen je na prethodnom dokumentu koje se odnosi na analizu situacije koja je obuhvatala: Prikupljanje i analizu raspoloživih podataka o situaciji u općini Živinice i posebno o stanju ranjivih grupa u općini, prvenstveno kada se radi o raseljenim licima i povratnicima; Analizu podataka iz raspoložive baze podataka o položaju povratnika i raseljenih lica koja je rađena za potrebe UNHCR-a (UZOPI BiH); Istraživanje znanja, stavova i praksi o povratnicima i interno raseljenim osobama (KAP); Informacije dobijene u razgovoru sa lokalnim projektnim partnerima; Istraživanje i analizu raspoloživih i potrebnih usluga u oblasti socijalne zaštite i inkluzije; Analizu raspoloživih i potrebnih referalnih mehanizama; Istraživanje o raspoloživim institucionalnim mehanizmima za koordinaciju i provođenje integrisanog pristupa socijalnoj zaštiti i inkluziji. U analizu situacije u oblasti socijalne zaštite i inkluzije, izvršeni su rezultati istraživanja **Unije za održiv povratak i integracije u Bosni i Hercegovini (UZOPI)**, multietničke, nevladine organizacije čija je glavna misija potpuna depolitizacija povratka i stvaranje uslova za održivi povratak izbjeglica i raseljenih lica, te njihova integracija u društvenu zajednicu.

Akcioni plan jačanja socijalne zaštite/skrbi i inkluzije, sa fokusom na raseljena lica i povratnike u općini Živinice za 2016-2017. godinu, jasno definiše način i mjere koje će u naredne dvije godine preduzeti institucije iz svih relevantnih sektora uključenih u sistem socijalne zaštite i inkluzije (lokalna uprava, obrazovanje, zdravstvo, socijalna i dječija zaštita, policija i pravosuđe) u cilju prevazilaženja nedostataka i jaza između potreba i raspoloživih resursa, usluga i referalnih mehanizama u općini.

Obzirom na definisane prioritetne problema sa fokusom na raseljena lica i povratnike, osnovni ciljevi ovog Akcionog plana su:

Uspostaviti adekvatne usluge i mehanizme saradnje koji će doprinijeti većoj i kvalitetnijoj uključenosti djece i mladih sa smetnjama u razvoju i njihovih roditelja u lokalnu zajednicu, prvenstveno kada se radi o usvajanju novih znanja i vještina;

- 1) Uspostaviti adekvatne usluge i mehanizme saradnje koji će doprinijeti smanjenju broja maloljetnih lica sa poremećajem u ponašanju i u sokobu sa zakonom;
- 2) Pokrenuti zajedničke aktivnosti usmjerene na jačanje socijalne uključenosti punoljetnih osoba sa invaliditetom, kao i lica sa problemima mentalnog zdravlja i njihovih porodica;
- 3) Poduzeti koordinisane aktivnosti u zajednici usmjerene na smanjenje stope nasilja u porodici.

U cilju što uspješnije implementacije Akcionog plana, prilikom kreiranja istog, SZI Komisija je definisala sljedeći cilj: „Obezbijediti podršku šire društvene zajednice, ali i viših nivoa vlasti za aktivnosti na polju socijalne zaštite i inkluzije definisanih grupa“.

Iz gore navedenog vidljivo je da su lokalne vlasti na čijoj teritoriji i žive ova lica spremna zajedno sa ostalim ključnim akterima da radi na unapređenju položaja povratnika i raseljenih lica. Zaključci ukazuju da je potrebno:

1. Pokrenuti inicijativu za veća izdvajanja iz opštinskog, republičkog i državnog budžeta, kao i raditi na obezbjeđivanju sredstava od različitih donatora za ekonomsko osnaživanje raseljenih lica i povratnika,
2. Umrežavanje i efikasnija saradnja lokalne samouprave i svih ključnih aktera značajnih za rješavanje pitanja povratnika i raseljenih lica,
3. Povećati zapošljavanje putem prekvalifikacije i dokvalifikacije, kako bi se povećala mogućnost zapošljavanja povratnika i raselejenih lica u lokalnoj privredi,
4. Obezbijediti kontinuirane edukativne programe i sredstva za članove TIM-a zaduženog za implementaciju LAP -a.

Općina Živinice ima značajne kapacitete za unaprijeđenje položaja raseljenih lica i povratnika na svojoj teritoriji, naročito u oblasti ljudskih resursa, institucionalnog iskustva i spremnosti lokalne samouprave da se bavi pitanjima ove grupe građana.

Poglavlje 4: Prioritetna grupa korisnika iz reda raseljenih lica i povratnika

4.1. Kriterijumi za odabir prioritetnih grupa korisnika

Radna grupa je na osnovu prikupljenih podataka definisala sledeće kriterije za odabir korisnika:

- ✓ stepen ugroženosti/ranjivosti ciljne grupe – što se vezuje za siromaštvo ali i ostale parametre koji dovode do isključenosti;
- ✓ brojnost ciljne grupe;
- ✓ struktura potreba ciljne grupe;
- ✓ lokalni kapaciteti i raspoloživi resursi – tj. procjene lokalnih kapaciteta da se odgovori na potrebe;
- ✓ koliko sistemska akcija doprinosi širenju mreže postojećih i ustanovljavanju novih socijalnih usluga;
- ✓ nivo zadovoljavanja potreba – efikasnosti i aktivnosti;
- ✓ usklađenosti potencijalnih usluga sa prioritetima nacionalnih i drugih lokalnih strategija (sa posebnim osvrtom na npr. Strategiju za smanjenje siromaštva).

Općina Živinice kroz usvajanje LAP-a fokus daje na sljedeće ciljane grupe:

- Nezaposlena i teže zapošljiva lica kompletne općine Živinice;
- Višečlane porodice (4 i više članova) koje žive u kolektivnom i alternativnom smještaju – 30 porodice;
- Lica i porodice u riziku,
- Osobe sa invaliditetom,
- Samohrani roditelji,
- Stara i nemoćna lica,
- ekonomski-materijalno ugrožena lica i njihove porodice (siromašna lica),

Treba napomenuti, da se prilikom izrade Lokalnog akcionog plana nije pravila podjela po nacionalnoj pripadnosti, već se podrazumijeva da se mjere i aktivnosti, usmjerene na pružanje usluga grupama koje su socijalno ugrožene, odnose na populaciju svih raseljenih lica i povratnika, kao ranjivu kategoriju stanovništva.

4.2. Analiza stanja u odnosu na prioritetne ciljane grupe

- a) Nezaposlena i teže zapošljiva lica,
- b) Lica i porodice u riziku;
- c) Osobe sa invaliditetom;
- d) Samohrani roditelji;
- e) Stara i nemoćna lica;
- f) Ekonomski-materijalno ugrožena lica i njihove porodice (siromašna lica).

a) Nezaposlena – teže zapošljiva lica (kompletna općina Živinice)

2015 godina ¹⁶	Nezaposlena lica			Do 40 godina			Preko 40 godina		
	Ukupno	Muški	Ženski	Ukupno	Muški	Ženski	Ukupno	Muški	Ženski
	13.859	6.464	7.395	8.832	3.873	4.959	5.027	2.659	2.368

Nezaposlenost kao pojava i problem koji iz nje proističu i impliciraju raznovrsne posljedice na relaciji pojedinac – društvo i obrnuto, pa se s toga nezaposlenot ne može shvatiti kao problem pojedinca, već problem društva. Nezaposlenost kao našu socijalnu-ekonomsku stvarnost treba posmatrati sa svih aspekata, jer reflektuje uzročno – posljedične odnose, pojave ukoliko nezaposlenot dugo traje, prerasata u svojevrstne probleme čije posljedice mogu da budu velike. Analizirajući starosnu i kvalifikacionu strukturu nezaposlenih, uočava se skoro u svim sredinama da su među nezaposlenim najčešće mladi kvalifikovani kadrovi, ali veliki broj lica koji spadaju u kategoriju teže zapošljivih lica (lica preko 40 godina). Dugo čekanje na zapošljavanje ima značajne negativne posljedice; ekonomske, socijalne, političke, sociološke, psihološko - zdravstvene, pedagoško – porodične i druge prirode. Majući u vidu ukupnu društveno-ekonomsku situaciju, realno se ne može očekivati da će se brzo postići zadovoljavajući rezultati u oblasti zapošljavanja.

Tokom ratnih dejstava bez zaposlenja su ostala kako domicilna tako i raseljena lica. Trenutno je na evidenciji nezaposlenih na području Općine Živinice 13.859 lica.

Evidentiran je nizak nivo znanja u oblasti samozapošljavanja kao i prisutne pravne barijere prilikom pokretanja sopstvenog biznisa. Mogućnost većeg zapošljavanja nalazi se i u razvijanju domaće – kućne radinosti. Proizvodnja povrća i industrijskog bilja, programa prkvalifikacije i dokvalifikacije raseljenih lica, čime se proširuje mogućnost većeg zapošljavanja.

b) Osobe sa invaliditetom

U svakom društvu i u svim njegovim slojevima, kako kroz istoriju, tako i danas, postoje osobe sa invaliditetom. Kako se mijenjalo društvo tako se i odnos društva prema fenomenu invalidnosti mijenjao, a osobe sa invaliditetom su u zavisnosti od tog odnosa u manjoj ili većoj mjeri bile u prilici da učestvuju u aktivnostima zajednice. Od preovlađujućeg modela u odnosu društva prema osobama sa invaliditetom u mnogome zavisi i statusa invalidnosti u nekom društvu, a od čega zavisi zavisi i broj osoba sa invaliditetom.

Na međunarodnom nivou je u okviru pojedinih organizacija razvijena definicija **invalidnosti** koja invalidnost definira kao: “ishod ili rezultat kompleksnog odnosa između zdravstvenog stanja pojedinca i ličnih faktora, i vanjskih faktora koji predstavljaju uslove u kojima pojedinac živi” prema ‘Međunarodnoj klasifikaciji o funkcioniranju, invalidnosti i zdravlju’ (ICF - International Classification on Functioning, Disability and Health).

- **Invalidnost** je zajednički izraz za veliki broj različitih funkcionalnih ograničenja koja se pojavljuju u svakoj populaciji svake zemlje u svijetu.
- Termin **hendikep** znači gubitak ili ograničenje mogućnosti sudjelovanja u životu zajednice ravnopravno sa ostalima.

Međunarodna konvencija o pravima osoba sa invaliditetom **fenomen invalidnosti** u preambuli definira kao: **fenomen invalidnosti** koncept koji se razvija a da sama invalidnost proističe iz interakcije osoba sa oštećenjima sa okolinskim barijerama i barijerama koje se odražavaju u stavovima zajednice, a otežavaju puno i efektivno učesće osoba sa invaliditetom u društvu na osnovu jednakosti sa ostalim članovima tog društva.

Dakle, postoje određene razlike prema pravnoj podjeli osoba sa invaliditetom tj. različiti sistemi u odnosu na pravni status:

- ratni vojni invalidi,
- civilne žrtve rata,
- invalidi rada,

¹⁶ Biro za zapošljavanje Živinice

- invalidi koji su invalidnost stekli po rođenju ili u kasnijem dobu po osnovu bolesti ili povrede, a nisu bili u radnom odnosu (ili tzv. neratni invalidi). Institucije koje u određenom društvu vode brigu o ovoj kategoriji stanovništva su različite. Centar za socijalni rad u svojim aktivnostima ima i zakonski definisane aktivnosti vezano za ovu populaciju.

JU Centar za socijalni rad Živinice vodi evidenciju o djeci i invalidnim licima a koja su ostvarili pravo po osnovu invalidnosti. Analizom stanja raseljenih lica u kolektivnom i privatnom smještaju vidljivo je da su ostvarili svoja statusna prava po osnovu invalidnosti u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima. Ipak po osnovu zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja, barijera u pristupu objektima, može se konstatovati da postoje još uvijek princip nebrige i predrasuda. Značajnu ulogu u iniciranju rješavanja problema ove populacije trebaju preuzeti i nevladine organizacije koje svojim programima i projektima mogu utjecati da ova populacija ima kvalitetniji status, posebno koristeći stimulatívne programe zapošljavanja osoba sa invaliditetom.

c) Samohrane porodice

Samohrana porodica je porodica koju čine dijete/djeca i jedan roditelj. Do nastanka samohranih roditelja dolazi usljed smrti bračnog druga. Najčešći problemi samohranih roditelja je teška ekonomska situacija u kojoj su se našli kao i problemi brige za djecu, osobito nadzora majke nad djecom, manje slobodnog vremena koje roditelj i dijete mogu zajedno provesti, što često rezultira emocionalnim poteškoćama. Dodatne probleme također stvara nedostatak adekvatne potpore države a programi često nisu prilagodjeni specifičnim potrebama samohranih roditelja. Izražena je problematika finansijske podrške za samohrane roditelje posebno kada je u pitanju zapošljavanje, jer se poslodavci teško odlučuju za njihovo zaposlenje zbog obaveza prema djeci.

Materijalni status raseljenih samohranih roditelja se ogleda u kategoriji:

- Porodice sa stalnim izvorima primanja – cca 700 porodica
- Bez stalnih izvora primanja – 128 porodica

Lica bez primanja nisu ostvarila svoja statusna prava po bilo kom osnovu, a odnosi se na žene čiji su bračni partneri umrli, a nisu imali osnova za ostvarivanje radne penzije. Za ovakvu populaciju potrebno je iznaći mogućnosti pomoći uz analizu svih potreba ovakvih lica.

d) Stara i nemoćna lica

Ako se starost posmatra kao doba smanjenih fizičkih i psihičkih sposobnosti i povećanog invaliditeta, a demografsko starenje kao povećanje stanovništva koje je zavisno (u ekonomskom, socijalnom i zdravstvenom smislu), onda ovakvi trendovi takozvane treće životne dobi imaju i svoje specifičnosti. Poznato je, logično, i empirijski potvrđeno da svaka starost nije ista i da je starenje relativan pojam. U razvijenim zemljama ova grupa ljudi se više ne tretira po automatizmu kao pasivna ili kao "teret društva", već se radi na njihovoj boljoj socijalnoj inkluziji i produženju godina "zdravog života. Povećanje broja penzionera i promjene u njihovoj strukturi, neposredno djeluje na materijalni položaj ove kategorije stanovništva. Potrebe penzionera su specifične i izražajnije. One se kreću od materijalne sigurnosti i osnovnih potreba, do nepovoljnih uslova stanovanja, socio-psihološke nesigurnosti i usamljenosti, zdravstvenih potreba, potrebe za kućnom njegom i pomoći, dnevnim zbrinjavanjem, trajnim zbrinjavanjem u odgovarajuće socio-zdravstvene institucije i sl. Nažalost većina penzionera je izvan organizovanih oblika društvenog uticaja, te nema mogućnosti da utiče na iskazivanje i zadovoljenje sopstvenih potreba. Stoga svaki oblik inkluzivnosti za ovu populaciju znači veoma mnogo. Programi treće životne dobi koji za cilj imaju nastavak aktivnosti penzionera u lokalnoj zajednici do organizovane pomoći iznemoglim licima je od velikog značaja. Stoga je potrebno sve obuhvatnijom analizom stanja u ovoj oblasti, istraživački putem anketiranja doći do pokazatelja stanja ove populacije u općini Živinice.

Nepostojanje servisa zvaničnog servisa pomoći starim i iznemoglim osobama otežava ovu životnu dob ove polucije. Na području općine egzistiraju dva udruženja penzionera (Udruženje penzionera općine

Živinice i Udruženje penzionera Sigurnost 2011) koje se bavi pitanjima ove populacije ali su mala finansijska budžetska sredstva pomoći ovoj populaciji limitirajući faktor značajnijih aktivnosti ovog udruženja. Značajna je aktivnost Crvenog križa – krsta, (koji u svojim aktivnostima nema posebne aktivnosti za raseljena lica i izbjeglice), koji sa svojim volonterima pomaže svim iznemoglim licima u smislu pomoći u kupovini, u održavanju higijene i lične higijene, druženju, obezbjeđivanju paketa namirnica i sl. Projekat obuhvata uključivanje penzionera u realizaciji projekata u lokalnoj zajednici, druženja, rekreacije putem udruženja penzionera. Posebnu pažnju u evidenciji ove populacije treba usmjeriti ka raseljenim licima i povratnicima u smislu što kvalitetnijeg oblika inkluzije u ovoj oblasti. Sumirajući pokazatelje evidentno je da je potrebno planirati značajnija sredstva u budžetu općine za ovu populaciju.

e) Lica i porodice u riziku

U grupi lica i porodica u riziku nalaze se prvenstveno:

- Mladi u riziku
- Žrtve porodičnog nasilja
- Žrtve seksualnog nasilja
- Lica sa odsluženom zakonskom kaznom
- Ovisnici o drogi,alkoholu,i drugim porocima i njihove porodice

Porodica u današnjim uslovima iako manje nego ranije, obavlja značajne funkcije: socijalizatorsku, emotivnu, moralnu i zaštitnu. Ona se nalazi u stalnoj dinamici i interakcijama, kako unutar sebe, tako i između njenih članova ili kao porodice kao cjeline u odnosu na društvo. Porodica nudi čovjeku neograničeni spektar mogućnosti da bude srećan ili nesrećan u porodici može da osjeti najuzvišeniju ljubav, ali i mržnju, zavist, prijekor, zlobu, siromaštvo pa čak i ugrožavanje života. Noseći sve složenije tokove društvenih procesa, napuštajući svoje domove, migracija, savremena porodica je nemoćna da se suoči sa svim problemima. Dolazi do niza neadekvatnih međusobnih reakcija, "lomova" koji često mogu imati socioekonomske, zdravstvene i druge posljedice. Razvodi, alkoholizam, asocialna, kriminalna i druga neadekvatna ponašanja članova porodice, uvijek sa sobom povlače obilje konflikata, raznovrsnih pritisaka ili fizičkih ugrožavanja u kojima su djeca najčešće neminovni svjedoci. Loši stambeni i higijenski uslovi, navike članova porodice, skromna ili ugrožavajuća materijalna egzistencija ili prisustvo hroničnog oboljenja su mogući faktori koji ometaju uspješno uključivanje porodice u socijalno okruženje. Česte pojave bunta kod mladih uslovljava i svakodnevne snažne interakcije unutar porodice. Porodica gubi glavnu ulogu u procesu socijalizacije.

Mjere prevencije u radu sa porodicom bi se odnosile na postupak otkrivanja i otklanjanja onih činilaca koji dodatno ometaju boravak porodice u datoj sredini. Postupci metode i tehnike primjenjuju se zavisno od objektivne porodične situacije i materijalnih mogućnosti a aktivnosti bi zavisle od broja planiranih programa i finansijskih mogućnosti.

f) Ekonomsko – materijalno ugrožena lica i njihove porodice (siromašna lica) 128 raseljenih porodica

Materijalno neobezbijedena lica i njihove porodice je vrlo kompleksno stanje, jer su problemi materijalno neobezbijedenih lica raznovrsni i složeni (egzistencijalni, stambene i zdravstvene prirode, samohranosti, školovanje djece i drugo). I pored toga što lokalna zajednica preduzima odgovarajuće sistemske i druge mjere za sprečavanje nastajanja materijalne ugroženosti, još uvijek se određen broj raseljenih lica nalazi u stanju socijalne potrebe usljed nedovoljnosti materijalnih sredstava za podmirenje osnovnih životnih potreba. To se uglavnom odnosi na lica koja su nesposobna za rad usljed teške invalidnosti, starosti i trajnih smetnji u psihičkom i fizičkom razvoju. Jedan broj se nalazi u posebnom položaju usljed samohranosti i što se moraju brinuti o jednom ili više djece. Zbog otežanog zapošljavanja u

stanju materijalne ugroženosti nalaze se i nezaposlena lica sposobna za rad. Prema statistici kojom raspolaže služba općine, nadležna za raseljene osobe, utvrđene su slijedeće kategorije:

- 46 porodica – stariji, bez primanja
- 35 porodica – stariji, sa radnom penzijom
- 14 porodica – stari i nemoćni, primaju invalidnine kao porodice poginulih boraca
- 11 porodica – primanja po osnovu RVI
- 76 porodica – bez primanja,

Od ukupnog broja porodica raseljenih lica (ukupno 828) mogu se razvrstati u slijedeće kategorije:

- **Ima stalne izvore primanja** - (radna penzija i invalidnina), cca 650 porodica i cca 50 porodica (radni odnos);
- **Nema stalne izvore primanja**, ekonomsko – materijalno ugrožena lica – 128 raseljenih porodica ili 352 osobe.

Prema istaknutim pokazateljima neophodno je izvršiti detaljnu analizu stanja i provesti aktivnosti u iznalaženju novih izvora sredstava kako bi se ova problematika mogla kvalitetnije rješavati.

4.3. Ključni akteri

4.3.1. Krajnji korisnici

Krajnji korisnici LAP su raseljena lica i povratnici sa svojim porodicama i lica koja su u postupku društveno – ekonomske i socijalne integracije Općine Živinice.

4.3.2. Ključni partneri

Ključni partneri su:

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak TK, JU „Centar za socijalni rad“ Živinice, Služba za boračko- invalidsku zaštitu izbjegla i raseljena lica općine Živinice, Zavod za zapošljavanje Živinice, lokalna preduzeća, donatori, nevladine organizacije i dr zainteresovani aktera za rješavanje socijalne inkluzije raseljenih lica i povratnika na općini Živinice.

Vizija:

Općina Živinice je lokalna zajednica koja pruža društveno ekonomsku i socijalnu sigurnost svim svojim stanovnicim, i koja omogućava da oni koji su u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti dobiju mogućnost i sredstva koja su potrebna za puno učešće u ekonomskom, društvenom i kulturnom životu.

Misija:

Obezbjedivanje kvalitetnih i dostupnih usluga društveno-ekonomske i socijalne zaštite pojedincima i društvenim grupama (raselejnim licima i povratnicima) koji su izloženi riziku od socijalne isključenosti i kreiranje mogućnosti za njihovo puno učestvovanje u privrednom, društvenom i kulturnom životu zajednice.

Poglavlje 5: Ciljevi

Ciljevi predstavljaju ključne faktore u realizaciji LAP – a u okviru socijalne inkluzije raseljenih lica i povratnika, kao i definisanja nadležnosti u realizaciji postavljenih ciljeva i uspotave mjerljivih indikatora uspješnosti realizacije kao bi plan bio objektivn, realan, i izvršan. Da bi se uspostavili svi parametri potrebno je stvoriti i osnovne preduoslove kao šro su Osnovne pretpostavka za ostvarivanje plana kao:

- Rješavanja neuvjetnog stanovanja u kolektivnim centrima i pitanja definitivnog zatvaranja kolektivnih centara. (CEB II projektom planirano rješavanje neuvjetnog stanovanja u kolektivnim centrima, i to: naselje Karaula, 48 porodica ili 161 član, naselje Višća, 56 porodica ili 224 člana, i kuće Holandske vlade, 65 porodica ili 188 članova. Od datuma izrade ovog projekta do 31.12.2015.godine došlo je do značajnih promjena u broju korisnika, raseljenih osoba, a nije realizovano ništa od predviđenog tim projektom, što bi svakako trebalo uraditi u narednom periodu);

- Izrada baze podataka;
- Idetificiranja postojećih resursa pravne pomoći;
- Rješavanja zdravstvenog osiguranja kategorije raseljenih lica;
- Kvalitetne medijske kampanje u cilju upoznavanja raseljenih lica sa pravima iz domena socijalne zaštite kao i novim modelom stanovanja u objektima socijalnog stanovanja.

Iz elemenata analize stanja u ovoj oblasti na području općine Živinice proizilazi opći cilj koji definiše buduće željeno stanje koje bi se realizacijom specifičnih ciljeva dostiglo.

5.1. Opšti cilj

Opšti/Strateški cilj:

Unaprijeđenje društvene uključenosti raseljenih lica i povratnika u stanju ekonomske i socijalne potrebe, lica i porodica u riziku, nezaposlenih–teže zapošljivih lica, osoba sa invaliditetom, starih i nemoćnih lica, ekonomski/materijalno ugroženih lica i porodica, samohranih roditelja i djece.

5.2. Specifični ciljevi

Specifični ciljevi su skup podataka i informacija dobijenih iz analize stanja i pretočeni u buduće aktivnosti kako bi se brzo i efektno postiglo željeno stanje. U toj kategoriji postavljeni su slijedeći specifični ciljevi:

1. Obezbijediti podršku šire društvene zajednice, viših nivoa vlasti i donatorske zajednice za aktivnosti na polju socijalne zaštite i inkluzije raseljenih lica;
2. Definisati mehanizme pomoći i podrške licima i porodicama u riziku;
3. Unapređeni mehanizme pomoći podrške i usluga raseljenim licima koje doprinose inkluziji osoba sa invaliditetom;
4. Definisati mehanizme za unapređenje usluga i veću socijalnu uključenost najugroženijih porodica;
5. Definisati mehanizme za unapređenje usluga za stara i iznemoga lica, te pokrenuti zajedničke aktivnosti u cilju poboljšanja pružanja usluga socijalne i zdravstvene zaštite;
6. Definisati mehanizme pomoći i podrške licima i materijalno – ugroženim porodicama.

Poglavlje 6: Aktivnosti

Dosadašnje analize pokazuju da je u okviru LAP – a potrebno planirati niz aktivnosti sa jasno preciziranim rokovima realizacije kao bi se ova problematika riješila u predviđenom roku. Pored općeg cilja koji svojom definicijom sugerira željeno stanje nameću se i globalni zajednički ciljevi čija realizacija otvara nove i brže mogućnosti realizacije zacrtanih planova. Rješavanje trajnog statusa stanovanja raseljenih osoba, najmanje **85** porodica (korisnika) ili **220** članova, dovelo bi do toga da bi se u periodu od 01.01.2016 – 31.12.2018. godine pristupilo zatvaranju kolektivnih centara na području općine Živinice.

U cilju što bolje socijalne i ekonomske inkluzije raseljenih lica općina Živinice će u suradnji sa širom lokalnom zajednicom, nadležnim resornim ministarstvima za socijalnu politiku i raseljena lica na federalnom i kantonalnom nivou kao i zainteresovanim donatorima poduzeti aktivnosti u cilju realizacije definiranih specifičnih ciljeva.

Postavljanjem specifičnih ciljeva i njihovom operacionalizacijom uspostavom indikatora praćenja uspješnosti i postavljanje realnih okvira izvršenja i oblika finansiranja, pojačava se garant uspješnosti.

6.1 Mjere i aktivnosti za realizaciju LAP

Specifični cilj br.1 Obezbijediti podršku šire društvene zajednice, viših nivoa vlasti i donatorske zajednice za aktivnosti na polju ekonomskog osnaživanja socijalne zaštite i inkluzije raseljenih lica.				
Mjere i aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Izvori finansiranja
1.1 Ažuriranje socio-ekonomskog stanja RL i izrada jedinstvene baze podataka o RL na području Općine Živinice	- Uspostavljena jedinstvena baza podataka	- Nadležna općinska služba - Centar za socijalni rad	2016. godina.	Budžet Općine Donatori
1.2 Uspostavljanje redovne komunikacije sa poslodavcima iz lokalne zajednice u cilju zapošljavanja RL	- Broj održanih sastanaka sa lokalnim privrednicima, - Izvještaji sa sastanaka	- Služba za lokalni i ekonomski razvoj	2016 – 2017. godine	Budžet općine
1.3 U cilju bolje informiranosti raseljenih lica i povratnika vršiti kontinuiranu kampanju informisanja o mogućnostima zapošljavanja	- Broj podjeljenog informativnog materijala, - Broj emisija na lokalnim medijima	- Služba za lokalni i ekonomski razvoj - Zavod za zapošljavanje	2016-2018 godina	Budžet Općine
1.4 Uključivanje raseljenih lica u postojeće obuke prekvalifikacije i dokvalifikacije nezaposlenih lica	- Broj i vrsta institucija koje vrše obuku nezaposlenih lica, - Broj pružalaca edukativnih usluga	- Zavod za zapošljavanje - OCD - Drugi pružaoci usluga - Škole - Centar za socijalni rad - Lokalna samouprava	2016 – 2018. godina	- Zavod za zapošljavanje - Lokalna uprava - Privatni sektor - OCD
1.5 Uključivanje raseljenih lica u obuke (izrada biznis planova) za samozapošljavanje	- Broj i vrsta obuka - Broj korisnika koji su učestvovali u obukama - Broj pokrenutih biznisa - Medijski članci - Izvještaji o realizaciji projekata nosilaca projekata	- Lokalna samouprava - OCD - Obrazovne javne ustanove - Komisija za mlade Općinskog vijeća	2016 – 2018. godina	- Donatori - Ministarstva - Budžet općine
1.6 Uključivanje raseljenih lica u programe podsticaja za	- Broj korisnika kojma je dodijeljeno zemljište za	- Služba za lokalni i ekonomski razvoj		- Budžet općine - Budžetska namjenska

pokretanje i razvoj poljoprivredne proizvodnje	<ul style="list-style-type: none"> - poljoprivrednu proizvodnju, - Broj korisnika kojima su dodjeljeni platenici, - Broj edukativnih radionica i predavanja iz oblasti poljoprivredne proizvodnje 		2016 -2017. godine	<ul style="list-style-type: none"> - sredstva sa viših nivoa vlasti - Donatorska sredstva
--	--	--	--------------------	---

Specifični cilj br.2 Unapređenje mehanizama podrške i usluga koje doprinose inkluziji osoba sa invaliditetom iz reda raseljenih lica i povratnika				
Mjere i aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Izvori finansiranja
2.1 U saradnji sa Centrom za socijalni rad organizovanje terapijskog rada/obuke sa invalidnim osobama radi otklanjanja utjecaja smetnji govora, sluha, vida kroz posebno usmjeren projekat	<ul style="list-style-type: none"> - Broj i vrsta terapija - Broj korisnika koji su učestvovali u terapijama/obukama, - Broj obučanih nezaposlenih lica za pomoć invalidnim licima 	<ul style="list-style-type: none"> - JU „CSR“; Komisija SZI - Lokalna samouprava - CSR - OCD - Obrazovne javne ustanove - Komisija za mlade Općinskog vijeća 	2016 – 2018. godina	<ul style="list-style-type: none"> - Budžet općine - Donatori - Ministarstva
2.2 Mogućnost otklanjanja arhitektonskih barijera za pristup invalidnih lica javnim i drugim ustanovama	<ul style="list-style-type: none"> - Broj izgrađenih pristupnih rampi 	<ul style="list-style-type: none"> - Lokalna samouprava - Komisija SZI - OCD - Obrazovne javne ustanove - Komisija za mlade - Općinsko vijeće 	2016 – 2018. godina	<ul style="list-style-type: none"> - Donatori - Ministarstva - Budžet općine
2.3 Pružanje informacija invalidnim osobama iz reda raseljenih lica o aktivnosti Udruženja osoba sa invaliditetom i drugih društvenih organizacija na području općine Živinice	<ul style="list-style-type: none"> - Broj uključenih korisnika u aktivnosti Udruženja, - Godišnji izvještaji o radu udruženja 	<ul style="list-style-type: none"> - MZ općine Živinice - Crveni križ – krst - Udruženje osoba sa invaliditetom; - Nadležna općinska služba; - JU Centar za socijalni rad. 	2016 – 2018. godina	<ul style="list-style-type: none"> - Budžet općine - Budžeti OCD - a

Specifični cilj br.3 Definiirati mehanizme za unapređenje usluga i bolju socijalnu uključenost najugroženijih porodica				
Mjere i aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Izvori finansiranja
3.1 Uvođenje RL u prava iz	<ul style="list-style-type: none"> - Broj korisnika uvedenih 	<ul style="list-style-type: none"> - Centar za socijalni rad 		<ul style="list-style-type: none"> - Ministarstvo

domena socijalne zaštite (stalna socijalna pomoć, tuđa njega i pomoć, dječiji doplatak, ...)	u različite vidove socijalnih davanja posredstvom CSR	- Nadležna općinska služba	2016 godina	
3.2 Uključivanje raseljenih lica iz reda samohranih roditelja u obuke za zapošljavanje i samozapošljavanje	- Broj i vrsta obuka - Broj korisnika koji su učestvovali u obukama - Broj pokrenutih biznisa - Medijski članci - Izvještaji o realizaciji projekata nosilaca projekata	- Služba za lokalni i ekonomski razvoj OCD - Obrazovne javne ustanove - Komisija za mlade Općinskog vijeća	2016 – 2018. Godina	- Donatori - Ministarstva - Budžet općine
3.3 Uključivanje raseljenih lica iz reda samohranih roditelja u dodjelu podsticaja za bavljenje poljoprivrednom proizvodnjom	- Broj korisnika dodijeljenog zemljišta, - Broj lica zainteresovanih za poljoprivrednu proizvodnju	- Služba za lokalni i ekonomski razvoj	2016 -2017. godine	- Budžet općine - Budžetska namjenska sredstva sa viših nivoa vlasti
3.4 Organizovanje sistema besplatne pravne pomoći za RL na nivou Općine Živinice	- Broj korisnika koji su koristili pomoć - Broj riješenih pravnih problema korisnika usluge - Izvještaj nadležne službe	- Služba besplatne pravne pomoći na nivou TK - Nadležna općinska služba	Kontinuirano	Kanton Budžet općine Donatori
3.5 Organizovati fokus grupe sa RL (budućim stanarima socijalnih stanova CEB II projekat) u cilju upoznavanja sa novim modelom stanovanja u objektima socijalnog stanovanja	- Broj organizovanih fokus grupa - Izvještaj sa fokus grupa	- Općinska služba za rad sa raseljenim licima	2016 – 2017. godina	
3.6 Usvojena Odluka o proširenim oblicima socijalnih davanja za raseljena lica	- Broj podnesenih zahtjeva - Broj riješenih zahtjeva	- JU CSR i Općian	Kontinuirano	-Općina

Specifični cilj br.4 Definisati mehanizme za unapređenje usluga za stara i iznemogla lica, te pokrenuti zajedničke aktivnosti u cilju poboljšanja pružanja usluga socijalne i zdravstvene zaštite

Mjere i aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Izvori finansiranja
4.1 Inicirati saradnju sa NVO sektorom radi razmjene informacija, prikupljanja informacija na terenu i uspostavljanju usluge pomoći u kući	<ul style="list-style-type: none"> - Uspostavljen servis za pomoć starim i iznemoglim licima, - Broj obučениh lica - Broj korisnika usluge pomoći u kući 	<ul style="list-style-type: none"> - Crveni križ – krst 	2016.godina	<ul style="list-style-type: none"> - Crveni križ – krst - Donatori
2 U saradnji sa Domom zdravlja i nevladinim sektorom unaprijediti postojeće kapacitete patronažne službe	<ul style="list-style-type: none"> - Sastanci komisije, dopisi, preporuke, zaključci, prijedlozi projekata 	<ul style="list-style-type: none"> - JZU Dom zdravlja, - Komisija Szi 	2016. godina	<ul style="list-style-type: none"> - Donatori; - JZU Dom zdravlja - Budžet općine Živinice
4.3 Obezbjedenje higijenskih i prehrambenih paketa za stara i iznemogla lica	<ul style="list-style-type: none"> - Broj korisnika 	<ul style="list-style-type: none"> - Crveni križ - „Merhamet“ Živinice 	2016 -2017. godine	<ul style="list-style-type: none"> - donatori - Budžetska namjenska sredstva sa viših nivoa vlasti
4.4 Uključenje starih lica iz reda raseljenih lica u aktivnosti Udruženja penzionera i drugih društvenih organizacija	<ul style="list-style-type: none"> - Broj uključenih korisnika u aktivnosti - Godišnji izvještaji o radu udruženja penzionera 	<ul style="list-style-type: none"> - Udruženja penzionera - Crveni križ – krst - Nadležna općinska služba 	2016 – 2018. godina	<ul style="list-style-type: none"> - Budžet općine - Budžeti OCD - a

Specifični cilj br.5 Obezbijedena aktivna podrška licima i porodicama u riziku				
Mjere i aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Izvori finansiranja
5.1 U saradnji sa Centrom za socijalni rad osnovati dnevni centar za djecu sa ulice	<ul style="list-style-type: none"> - Osnovano savjetovalište 	<ul style="list-style-type: none"> - Centar za socijalni rad; - Zemlja djece; 	2016 – 2018. godina	<ul style="list-style-type: none"> - donatori - Budžet općine - Centar za socijalni rad
5.2 Uključivanje lica i porodica u riziku iz reda raseljenih lica u aktivnosti savjetovališta	<ul style="list-style-type: none"> - Broj korisnika raseljenih lica i porodica u riziku uključenih u program 	<ul style="list-style-type: none"> - Centar za socijalni rad, 	2016-2018. godina	<ul style="list-style-type: none"> - Budžet općine - Centar za socijalni rad - Nadležnokantonalno ministarstvo
5.3 Uspostavljanje saradnje sa centrom za ovisnike o alkoholu i drogama (CROPS) u cilju jačanja mjera prevencije i	<ul style="list-style-type: none"> - Broj ovisnika iz reda raseljenih lica obuhvaćen programima Centra, - Izvještaji Centra 	<ul style="list-style-type: none"> - CMZ JU Dom zdravlja Živinice; - Centar za socijalni rad 	2016 – 2018. godina	<ul style="list-style-type: none"> - Budžet općine - Donatori - ministarstva

liječenja				
-----------	--	--	--	--

Specifični cilj br.6 Definirati mehanizme pomoći materijalno ugroženim porodicama				
Mjere i aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Izvori finansiranja
6.1. U cilju bolje informiranosti RL i povratnika vršiti kontinuiranu kampanju o postojećim zakonskim rješenjima iz oblasti socijalne zaštite	<ul style="list-style-type: none"> - Broj aktivnosti poduzetih u cilju informisanja RL - Publikovani informativni pamfleti 	<ul style="list-style-type: none"> - Nadležna služba - CSR - Lokalne televizija - NVO 	2016-2018 godina	<ul style="list-style-type: none"> - Budžet Općine - NVO
6.2. Obezbjedenje materijalnih davanja/subvencija (subvencioniranje troškova stanarine, električne energije, komunalnih usluga, prevoza za učenike...) materijalno ugroženim licima i njihovim porodicama	<ul style="list-style-type: none"> - Izrađeni pravilnici i kriteriji za subvencioniranje materijalno ugroženih porodica - Broj porodica obuhvaćenih različitim beneficijama , - Izvještaji o realizaciji projekata lokalne uprave i CSR namijenjenih socijalno ugroženim licima 	<ul style="list-style-type: none"> - Centar za socijalni rad - Općinska Služba za rad sa raseljenim licima 	2016 – 2018. godina	<ul style="list-style-type: none"> - CSR - Nadležna Ministarstva - Donatori - Budžet općine

Specifični cilj br.7 Poboljšanje uslova stanovanja raseljenih lica i povratnika na području općine Živinice				
Mjere i aktivnosti	Indikatori	Nosioci aktivnosti	Vrijeme realizacije	Izvori finansiranja
7.1 Mogućnost dodjele budžetskih sredstava za pomoć pri useljenju u vlastiti stambeni objekat	<ul style="list-style-type: none"> - Pravilnik o kriterijima - Javni poziv i odabir korisnika - Rang lista korisnika dodjeljenih sredstava 	<ul style="list-style-type: none"> - Služba za boračko invalidsku zaštitu, izbjegle i raseljene osobe 	2016-2018 godina	<ul style="list-style-type: none"> - Nadležna Ministarstva - Donatori

Poglavlje 7: Plan prikupljanja sredstava

Imajući u vidu da je problem raseljenih lica i povratnika u Bosni i Hercegovini državno ili entitetsko pitanje. Koordinisan rad države, entiteti i lokalna samouprava imaju ključnu ulogu, kako u obezbjeđivanju resursa, tako i iniciranju aktivnosti i obezbjeđivanju, što je moguće više, podjednakih uslova za rad i razvoj, kako neprofitnog (vladinog i nevladinog) sektora, tako i profitnog sektora u domenu sprovođenja ekonomske i socijalne politike. Potrebno je ovom problemu posvetiti više pažnje te na godišnjem nivou definisati prioritete i praviti detaljan plan prikupljanja sredstava za realizaciju datih mjera. U cilju izrade plana prikupljanja sredstava treba razmišljati široko i uzeti u obzir sve mogućnosti: od vezivanja za opštinski budžet za neke od aktivnosti, tj. opredjeljivanja dijela godišnjeg budžeta za podršku socijalnim servisima, do korišćenja fondova sa nacionalnog nivoa, međunarodnih fondova, obezbjeđivanja sponzorstava od strane privatnih firmi/ kompanija, i/ili pak ostvarivanja partnerstava sa firmama/kompanijama koje imaju razvijene programe društveno-odgovornog poslovanja, te uspostavljanje veza i tješnja koordinacija sa Dijaspomom.

7.1. Resursi/izvori sredstava

NAZIV – IZVOR FINANSIRANJA	NAZIV POZICIJE PLANIRANIH SREDSTAVA
Budžet općine Živinice	Sredstva javnog poziva
Budžet općine Živinice	Sredstva JU Centar za socijalni rad
Budžet općine Živinice	Sredstva NVO koja se bave pitanjima raseljenih lica
Budžet općine Živinice	Sredstva vanrednih projekata
Međunarodne organizacije	Donatorska sredstva
Sredstva projekata biroa Živinice	Projektna sredstva
Sredstva sa državnog nivoa	Projektna sredstva
Sredstva sa federalnog nivoa	Projektna sredstva
Sredstva sa kantonalnog nivoa	Projektna i druga sredstva
Prekogranični fondovi - IPA fondovi	Projektna sredstva

7.2. Budžet

Planiranje budžeta za implementaciju LAP – a vršit će se za svaku budžetsku godinu, a prema planu realizacije aktivnosti. Sredstva će ovisiti o :

- Sredstvima koja će biti planirana kao namjenska stavka u budžetu za tekuću godinu;

- Sredstava koja će se ostvariti putem projekata;
- Sredstva koja će se ostvariti putem donacija;
- Namjenska sredstva sa viših nivoa vlasti.

Sobzirom da je usvajanje LAP – a predviđeno u 2016. godini a budžet je usvojen ranije, neće biti posebno izdvojenih sredstava za finansiranje ovog projekta, ali će se koristiti alternativni izvori kao projektna sredstva, javni pozivi, donatorska sredstva i sl. Finansiranja aktivnosti LAP – a, sa posebnom naznakom će se planirati u narednim godinama.

Finansijska podrška realizaciji LAP – a može biti na dva načina. Planirana sredstva u **novčanom** obliku (novčana sredstva, izdavanja urbanističkih/građevinskih dozvola, priključaka na vodu, kanalizaciju, grijanje, struju itd.) i **materijalnom** obliku (zemljište, građevinski materijal, rad mašina, radna snaga, itd.). Iz tog razloga se u ovom budžetskom planu može govoriti o preliminarnim sredstvima koja bi za 2016. godinu mogla iznositi do 25.000,00 KM. Kompletno budžetsko planiranje će biti naznačeno u planovima formiranih Timova i radnih tijela koja će biti zadužena za implementaciju LAP –a do kraja 2018. godine.

Poglavlje 8: Implementacija LAP

Implementacija LAP- a obuhvata lokalne strukture i različite mjere i procedure koje će osigurati uspješno sprovođenje. Strukturu za upravljanje procesom primjene LAP-a, nakon njegovog usvajanja, predstavljaće Tim za implementaciju plana prema donesenom Rješenju od strane Načelnika Općine.

Tim ima sledeće zadatke:

- potpunosti odgovara za vođenje cjelokupnog procesa primjene LAP-a;
- imenuje lokalne podtimove/komisije za upravljanje projektima koji nastanu kao rezultat operacionalizacije LAP-a;
- održava kontakte sa svim učesnicima u realizaciji LAP-a;
- vođenje evidencija o broju korisnika obuhvaćenih aktivnostima i mjerama definisanim u LAP;
- upravlja procesom praćenja (monitoringa) i ocjenjivanjem uspješnosti (evaluacije LAP-a);
- održava kontakte sa javnošću i nosiocima lokalne vlasti.

Operativnu strukturu za primjenu LAP-a činiće institucije, organizacije i timovi/komisije formirani u cilju neposredne realizacije plana i projekata razvijenih na osnovu LAP-a.

Poglavlje 9. Praćenje i procjena

9.1. Cilj praćenja, vremenski okvir, predmet praćenja i procjene, ključni indikatori, metode i tehnike praćenja i procjene

Praćenje sprovođenja plana (monitoring) je važan element samog procesa, jer dozvoljava da se u hodu procjenjuje kvalitet sprovođenja nekih aktivnosti i shodno tome predlažu eventualno bolja rješenja i sam plan u nekim dijelovima mijenja.

Cilj praćenja i ocjena uspješnosti (monitoring i evaluacija) LAP je da se sistematično prikupljaju podaci, prati i nadgleda proces primjene i procjenjuje uspjeh LAP radi predlaganja eventualnih izmjena u aktivnostima na osnovu nalaza i ocjena.

Vremenski okvir: Monitoring (kao sistematski proces prikupljanja podataka) sprovodi se kontinuirano i dugoročno za period 2016-2018. Evaluacija (kao analiza podataka i donošenje ocjene o uspješnosti) vršice se periodično-jednom godišnje, i podnositi će se izvještaj Općinskom vijeću. Finalna evaluacija obaviće se na kraju 2018 godine.

Predmet monitoringa i evaluacije: Monitoring i evaluacija uključuju cjelokupno sagledavanje ispunjenja aktivnosti-tj. zadataka i specifičnih ciljeva.

Ključni indikatori uticaja za praćenje i ocjenjivanje uspješnosti primjene Lokalnog akcionog plana će biti sledeći:

- Broj korisnika uključenih u nove programa za društveno-ekonomsku i socijalnu integraciju raseljenih lica i povratnika;
- Nivo uključenosti različitih aktera u podršku programima namijenjenim raseljenim licima i povratnicima;
- Obim finansijskih sredstava izdvojenih za programe namijenjene uvođenju novig društveno – ekonomskih i socijalnih usluga;
- Struktura finansijskih sredstava izdvojenih za usluge raseljenim licima i povratnicima (budžet lokalne samouprave, donatorska sredstva i drugi izvori).

9.2. Ocjena uspješnosti

Za uspješno obavljanje monitoringa i evaluacije koristiće se standardni set alata među kojima su: evidentiranje korisnika, intervjui sa korisnicima (upitnici, razgovori), ankete, izvještavanje i drugo. Tim za provođenje LAP-a će formirati radno tijelo koje će biti odgovorno za praćenje i ocjenjivanje uspješnosti rada na primjeni LAP – vršice monitoring (M) i evaluaciju (E). Radno tijelo će svojim Planom rada definisati način organizovanja monitoringa i evaluacije Lokalnog akcionog plana.

Ključni indikatori:

- broj raseljenih lica i povratnika zbrinutih i integrisanih korisnika u općini Živinice kroz rješavanje stambenog pitanja;
- broj raseljenih lica i povratnika kroz zapošljavanje i samozapošljavanje;
- obezbjeđen određeni broj proširenih prava i usluga za raseljena lica i povratnike;
- obuhvat raseljenih lica i povratnika novim uslugama i mjerama za održivi povratak definisanim kroz operativni plan.

10. Lista skraćenica

- MLJPI	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice,
- CSR	Centar za socijalni rad,
- OSI	Osobe sa invaliditetom,
- NVO	Nevladine organizacije,
- OCD	Organizacije civilnog društva

SADRŽAJ

Uvod	2
Socijalna inkluzija	2
Siromaštvo, socijalna isključenost i socijalno uključivanje	2
Problematika	3
Metodologija izrade LAP-a	3
Zahvalnost učesnicima u procesu izrade LAP-a	4
Situaciona analiza	4
Zakonska regulativa	4
Saradnja nadležnih državnih organa i drugih aktera	5
Institucionalni okvir–akteri ključni za razvoj socijalne inkluzije raseljenih lica i povratnika na nacionalnom nivou	5
a) Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH (MLJPI)	5
b) Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica	5
c) Kantonalno ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak	6
Poglavlje 1: Opšti podaci o Opštini/Općini/Gradu	7
1.5 Geografija, Demografski podaci, Odnos urbanog i ruralnog stanovništva	7
1.6 Zapošljavanje na nivou općine	7
1.6.1 Zaposlenost-godišnji prosjek	7
1.6.2 Zaposlenost po sektorima	8
1.7 Nezaposlenost	8
1.7.1 Ukupna nezaposlenost	8
1.7.2 Nezaposlenost po spolu	8
1.7.3 Nezaposlenost prema stepenu stručne spreme	8
1.7.4 Starosna i obrazovna struktura nezaposlenog stanovništva starijeg od 15 godina	9
1.7.5 Godine čekanja na zaposlenje	10
Institucije na lokalnom nivou koje pružaju društvene, ekonomske i socijalne usluge raseljenim licima i povratnicima	10
1.8 Općina Živinice	10
1.4.2 JU Centar za socijalni rad	11
a) dijete	12
b) punoljetno lice	12
Maloljetna lica	14
Punoljetna lica korisnici socijalne zaštite	14
1.4.4 Zavod za zapošljavanje (biro za zapošljavanje Živinice)	15
1.4.5 Javne ustanove i NVO/OCD kao pružaoci socijalnih i ekonomskih usluga, i drugi	15
Poglavlje 2: Podaci o raseljenim licima i povratnicima na području Općine Živinice	18
2.2. Podaci o raseljenim licima i povratnicima na području Općine Živinice	18
2.1.3 Procjena broja korisnika i potencijalnih korisnika društveno-ekonomskih i socijalnih servisa tj. broja ugroženih kategorija ili osoba	19
2.1.4 Položaj Roma i ostalih manjina	20
Sažetak istraživanja u kolektivnim centrima na području Tuzlanskog kantona	21
Uzorak	21
Metodologija	21
Analiza	21
Glavni zaključci iz provedenog istraživanja	21
Poglavlje 3: Analiza situacije	23
Stanovanje, stambeni status i kvalitet stambenih uslova	23

Mjesna zajednica Oskova	23
Mjesna zajednica Višća Donja	23
Mjesna zajednica Tupković, Kovači, Oskova ...	23
Smještaj raseljenih lica u ustanove	24
3.2 Analiza situacije i sporna pitanja povratnika i raseljenih lica (pravni okvir, analiza stanja u oblasti društveno-ekonomske i socijalne politike, Lokalne strategije, akcioni planovi u oblasti društveno-ekonomske i socijalne zaštite)	24
Poglavlje 4: Prioritetna grupa korisnika iz reda raseljenih lica i povratnika	27
4.4. Kriterijumi za odabir prioritetnih grupa korisnika	27
4.5. Analiza stanja u odnosu na prioritetne ciljne grupe	27
g) Nezaposlena – teže zapošljiva lica (kompletna općina Živinice)	27
h) Osobe sa invaliditetom	28
i) Samohrane porodice	29
j) Stara i nemoćna lica	29
k) Lica i porodice u riziku	30
l) Ekonomsko - materijalno ugrožena lica i njihove porodice(siromašna lica) 128 raseljenih porodica	30
4.6. Ključni akteri	31
4.6.1. Krajnji korisnici	31
4.6.2. Ključni partneri	31
Poglavlje 5: Ciljevi	32
5.3. Opšti cilj	32
5.4. Specifični ciljevi	32
Poglavlje 6: Aktivnosti	33
6.2 Mjere i aktivnosti za realizaciju LAP	34
Poglavlje 7: Plan prikupljanja sredstava	39
7.3. Resursi/izvori sredstava	39
Poglavlje 8: Implementacija LAP	41
Poglavlje 9. Praćenje i procjena	42
9.3. Cilj praćenja, vremenski okvir, predmet praćenja i procjene, ključni indikatori, metode i tehnike praćenja i procjene	42
9.4. Ocjena uspješnosti	42
Lista skraćenica	42